

Directa

publicació quinzenal

Núm 394

Del 20/10 al 2/11 de 2015

2 €

www.directa.cat

La plantilla de Valeo a Martorelles fa tres mesos que lluita per mantenir els seus llocs de treball

8-11

Parlem amb l'historiador Josep Fontana sobre desigualtats i sortides a la crisi des de l'esquerra

12-15

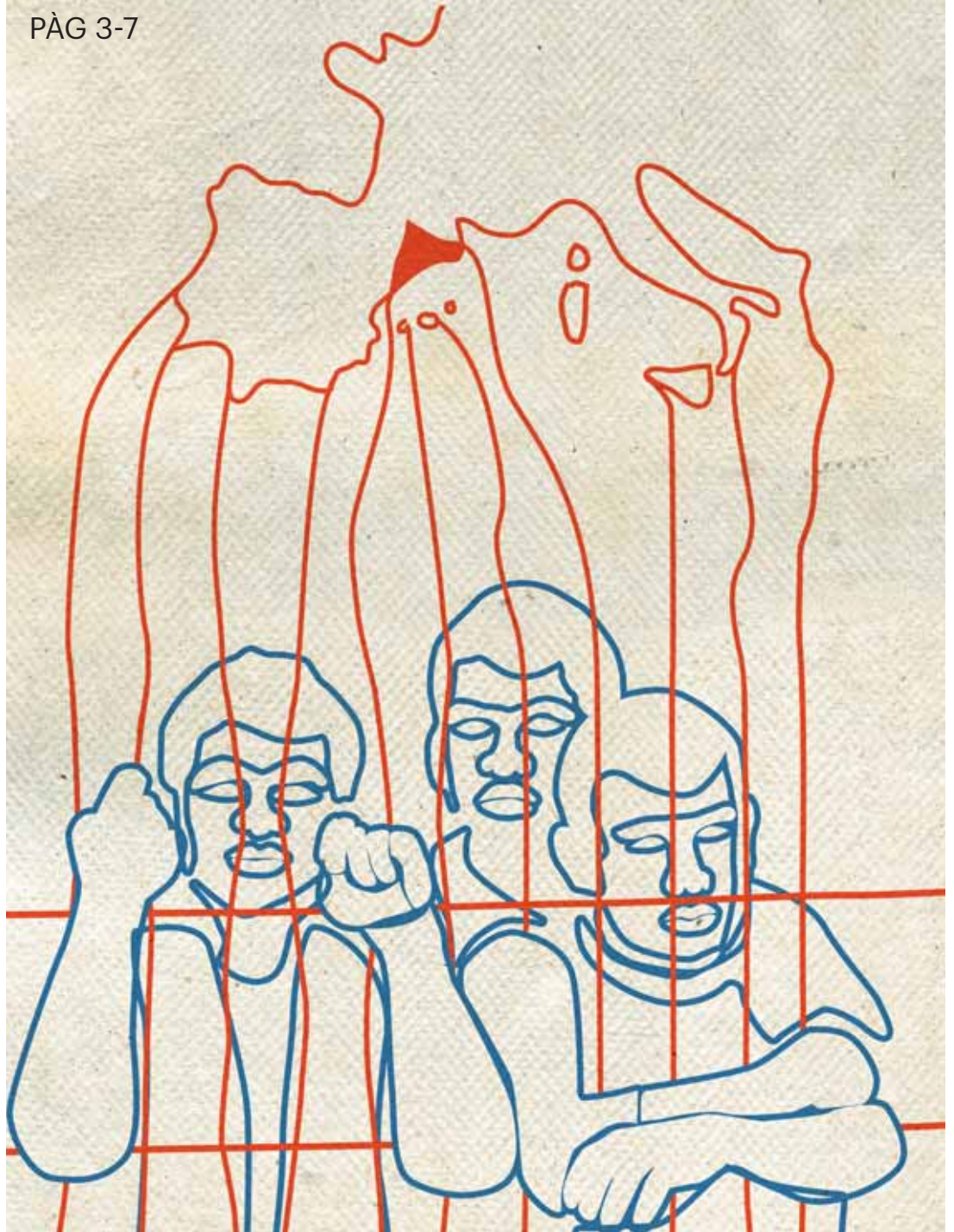
Supervivents de la bomba d'Hiroshima s'uneixen a les protestes contra la militarització del Japó

20-21

La presó, **doble càstig** per a les migrants

Un 44% de les persones recloses en centres catalans són estrangeres, no poden accedir a gran part dels beneficis penitenciaris i viuen sota l'amenaça de l'expulsió

PÀG 3-7

/ HUGO CORNELLES

D

Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Maties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Roger Pelàez
Expressions
Joan Gener
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Eloi Latorre
Audiovisuals
Sònia Calvó
Fotografia
Victor Serri
Il·lustració
Ricardo Hermida
Correcció
Lasterisc
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Gestió web
Talaios Koop.
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental

CONTACTES:

General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

De cooperatives i 'quintos' osonencs

Jordi Bordes
@JordiBordes

El diumenge 4 d'octubre, algunes de les correspon-
sals de la DIRECTA vam fer una trobada a l'Ateneu Popu-
lar La Buixarda de Vic. Durant la trobada, cada nucli
de treball o mitjà col·laborador va exposar la seva situa-
ció pel que fa a la composició i el funcionament del grup
i el projecte. D'altra banda, algunes de les persones més
implicades en el procés de cooperativització en què està
immersa la DIRECTA van explicar en quin moment es troba i
quins són els debats que s'estan tenint. L'objectiu era que
el territori pogués fer les seves aportacions sobre el paper
que ha de jugar dins la nova estructura.

També es va debatre com millorar els vincles que mante-
nim la gent que integrem la DIRECTA, especialment les perso-
nes que hi participem des d'arreu dels Països Catalans. En
aquest punt, es va remarcar la necessitat que el mitjà estigui
ben estès i articulat a tots els racons del territori. Perquè

Trobada de correspon-
sals a l'Ateneu
Popular La Buixarda de
Vic / SARA BLÁZQUEZ

sigui així, es va apuntar que caldria dedicar-hi una atenció
especial i recursos més grans.

Després de tres hores de reunió i ja en un ambient més
distès, vam anar al dinar -que incloua *quinto*- organitzat per
l'Associació de Veïns i Veïnes del barri de la Calla. Del dinar,
totes en vam sortir contentes; del *quinto*... algunes més que
d'altres, després de cantar una línia i un bingo. ◀

Fes un trio!

Redacció
@La_Directa

Si llegeixes aquestes línies, probablement ja formes part
de la família de subscriptores que manté viu aquest pro-
jecte des de fa quasi deu anys. Tot i així, et demanem
un cop de mà per ajudar-nos a engrandir aquesta comunitat
lectora i fer sostenible el mitjà. La campanya que estem duent

a terme consisteix a subscriure's en grups de tres. Com a incen-
tiu, regalem una samarreta de la Ciutat Invisible o de la DIRECTA
a cadascuna de les persones subscriptes.

El trio és vàlid per a la subscripció anual a la DIRECTA, que val 75
euros, amb la qual rebràs l'edició en paper de la revista cada quinze
dies a casa i tindràs accés a descomptes i promocions. Per fer efecti-
ves les subscripcions, has d'escriure un correu a directa@directa.cat
amb les dades de les tres persones que us subscriuiu. Les dades que
necessitem són: nom i cognom, adreça, comarca, correu electrònic,
telèfon, any de naixement, compte corrent (amb els 24 dígits IBAN)
i model i talla de la samarreta. És molt important que hi hagi totes
les dades per poder processar la subscripció de manera eficient. ◀

Més informació: directa.cat/actualitat/fes-un-trio

FES UN TRIO!

Subscriu-te alhora amb 2 persones
i us regalem 3 samarretes!

Més informació a
www.directa.cat

*Promoció vàlida per a les subscripcions al paper

El banner amb què
hem difós aquesta
campanya per en-
grandir la comunitat
lectora de la 'Directa'

VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ: Quin article t'ha agradat més del número? Què hi trobes a faltar?
Quins canvis hi faries? Quins temes no toquem i podríem tractar?

ESCRIU-NOS a directa@directa.cat **PARTICIPA!** #Directa394

L'enduriment de les penes contra les formes de subsistència de moltes persones migrades ha fet que, els darrers anys, augmenti la proporció de població reclusa estrangera. L'exclusió social omple les presons de persones amb orígens diversos i recursos escassos. Els centres penitenciaris, lluny de fomentar la reinserció d'aquestes comunitats, aprofundeixen la segregació i multipliquen l'estigma contra les migrants

Migrants al punt de mira del sistema penal

Gairebé la meitat de la població reclusa de Catalunya és d'origen estranger

L'increment de la població reclusa coincideix amb l'explosió migratòria dels 90, quan les taxes de població estrangera a Catalunya es comencen a equiparar amb les de la resta de la UE

Les darreres dècades s'han caracteritzat per un increment de la població penitenciària, amb un màxim històric de 10.741 reclusos el 2010 a Catalunya

A l'Estat espanyol, aquesta expansió del populisme punitiu s'inicia a finals dels 80 i es materialitza en els constants canvis normatius i els enduriments del sistema penal

Albert Sales
@albertsc79

Al món occidental, el camp del control del delictes s'ha convertit en un camp de batalla ideològic. Les decisions polítiques es prenen a cop de titular de premsa i responen a la competició entre partits per mostrar la seva cara més inflexible i la seva mà més dura a les potencials votants. Si hem de jutjar a partir dels debats polítics i mediàtics, podríem pensar que ens envolten milers d'éssers humans perillosos, disposats a atemptar contra la nostra seguretat. Si atenem els discursos i les tertúlies, fàcilment ens emportarem la impressió que *els delinqüents* s'aprofiten d'un sistema tou i permissiu. A l'Estat espanyol, aquesta expansió del populisme punitiu s'inicia a finals dels 80 i es materialitza en els constants canvis normatius i els enduriments del sistema penal que arrenquen amb l'aprovació del primer Codi Penal de la democràcia, l'any 1995.

Més migrants a la presó

Les darreres dècades s'han caracteritzat per un marcat increment de la població penitenciària. A Catalunya, la població reclusa va créixer de les 4.749 persones de 1990 al seu màxim històric de 10.741 l'any 2010. Des de llavors, el

volum de penats i penades que compleixen condemna a les presons catalanes s'ha reduït prop de mil persones. El 2014, la mitjana de població en situació de reclusió penitenciària va ser de 9.734 persones.

Es podria pensar que l'augment de les condemnes que impliquen privació de llibertat és una conseqüència de l'increment del nombre de delictes, però les dades no semblen confirmar l'existència d'aquesta relació. Hi ha un consens elevat, en la criminologia i la sociologia, a considerar que la millor manera de valorar la comissió de delictes i el seu impacte en la ciutadania es a través de les enquestes de victimització. Si atenem les dades de les dues participacions d'Espanya a la International Crime and Victimization Survey (ICVS), el 1989 i el 2005, i de l'enquesta elaborada el 2009 per l'Observatori de la Delinqüència (ODA) de l'Institut andalús Interuniversitari de Criminologia, inferim un retrocés de la victimització en gairebé totes les formes de delictes.

L'increment de la població reclusa, doncs, respon a canvis profunds en l'economia del càstig i no pas a la necessitat de reaccionar davant una onada de criminalitat sobrevinguda. I coincideix amb l'explosió migratòria dels 90, dècada en què les taxes de població estrangera a Catalunya comencen a equiparar-se amb les de la resta de la UE. No ha de sorprendre que part de l'increment de la població reclusa es degui a l'entrada a la presó de població d'origen estranger.

A Catalunya, l'empresonament de persones de nacionalitat estrangera va seguir una tendència expansiva fins al 2011. A partir d'aquest màxim històric, es registra un petit retrocés que situa el nombre de persones estrangeres recluses en 4.073, un 44% del total de la població interna. Tenint en compte que la taxa de població estrangera a Catalunya el 2014 era del 14,5%, l'estrangeria és una condició fortament sobre-representada a les nostres presons.

Condemnades a l'exclusió

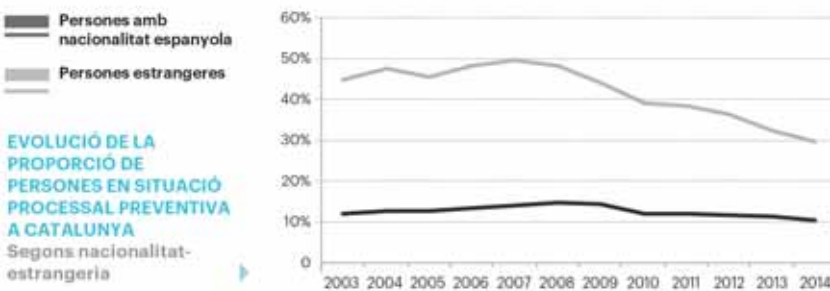
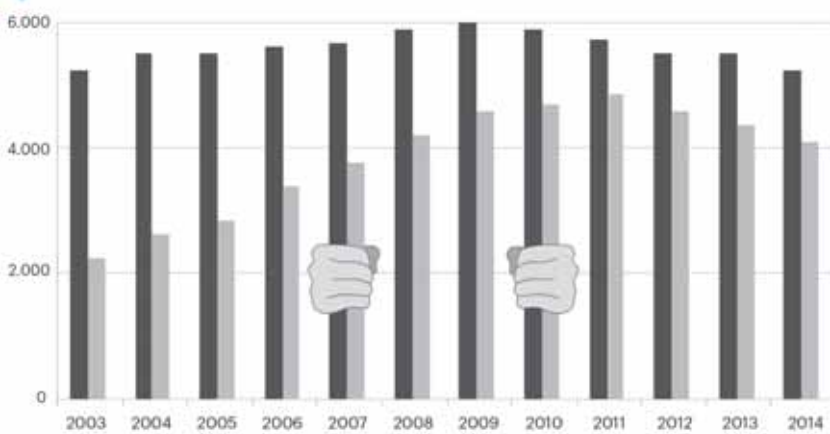
Davant el risc d'atribuir aquesta presència important de persones migrants a les presons catalanes a la seva predisposició més gran al delictes, cal recordar quins són els mecanismes que exposen la gent estrangera provinent de països extracomunitaris (especialment la que es troba en situació d'irregularitat administrativa) a la severitat selectiva del sistema penal.

Durant les dècades dels 80 i els 90, els actors del sistema penal passen de considerar la persona drogodependent com un individu que requereix una vigilància especial a situar les migrants al centre de l'actuació dels agents de control i càstig del delictes. Seguint el camí dels Estats Units i en sintonia amb la resta de l'Europa occidental, els discursos mediàtics i la pràctica penal deixen de considerar la immigració com un factor de desenvolupament econòmic per caracteritzar-la com un problema que cal gestionar sotmetent la regulació dels fluxos migratoris als dictats del mercat laboral.

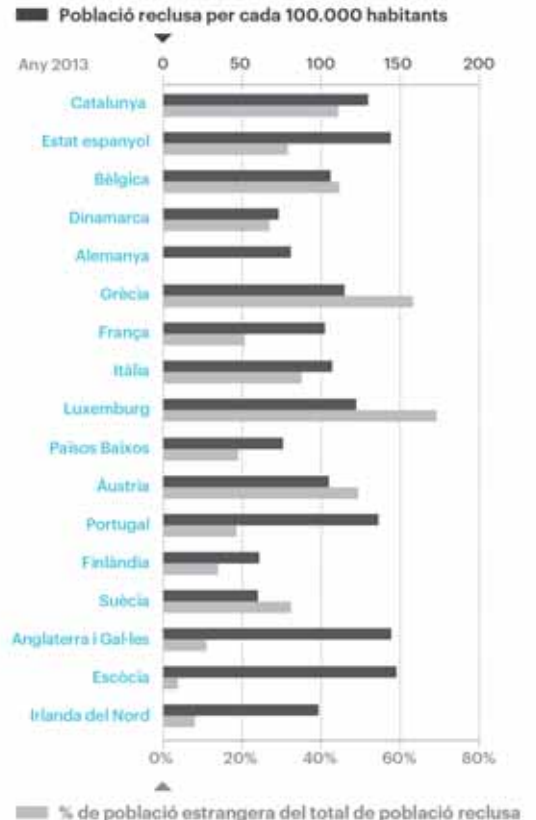
L'estatut jurídic reservat a les persones immigrants les converteix en mà d'obra amb drets molt limitats i les posa en risc d'il·legalitat permanent. Malgrat no ser un delictes, viure a Cata-

Continua a la pàgina següent >>>

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ RECLUSA A CATALUNYA
Persones estrangeres i persones amb nacionalitat espanyola

EVOLUCIÓ DE LA PROPORCIÓ DE PERSONES EN SITUACIÓ PROCESSAL PREVENTIVA A CATALUNYA
Segons nacionalitat-estrangeria

/ ANNA TORNER

L'exclusió administrativa comporta una forta limitació de les oportunitats per obtenir ingressos i empeny una part de la població urbana a les economies de la marginalitat

La criminalitat pròpia de les persones migrants és més perseguida i més castigada que altres formes delictives, però també més visible

>>> Ve de la pàgina anterior

lunya sense disposar de permís de treball o residència situa la persona *sense papers* en una zona indefinida propera a la criminalitat. Quan subsistir suposa, per força, transgredir les normes, les fronteres es multipliquen: la vida diària s'omple de punts de control i de moments de risc que poden desencadenar conseqüències sancionadores.

L'exclusió administrativa comporta una forta limitació de les oportunitats per obtenir ingressos i empeny una part de la població de les nostres ciutats a les economies de la marginalitat. El populisme punitiu ha generat alarma social al voltant, precisament, de les activitats relacionades amb la subsistència de les persones més vulnerables a l'exclusió social. L'enduriment de les penes per robatoris o possessió i tràfic de drogues és un factor rellevant en l'increment de la població penitenciària catalana.

Arbitrarietat jurídica i policial

La criminalitat pròpia de les persones migrants és més perseguida i més castigada que altres formes delictives, però també més visible. La facilitat per identificar les migrants com un *altre* amb trets físics concrets és ideal per a la criminologia actuarial que s'ha imposat durant les darreres dècades. Davant la constatació que un control absolut de les activitats delictives resulta impossible i davant una necessitat creixent d'economitzar els recursos públics, s'adopten estratègies de preselecció dels individus potencialment

perillosos. Aquesta preselecció està guiada pels prejudicis policials i comporta una sobrevigilància de col·lectius concrets en funció de trets etnoracials.

L'activitat policial i les formes de control no només actuen selectivament a l'hora de vigilar, sinó també a l'hora d'executar detencions i prendre mesures cautelars. En un estudi elaborat l'any 2006 per la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància, s'assenyalava que existien evidències que les persones estrangeres constituïen un 30% de la gent detinguda a la UE, però només representaven el 10% de la que era condemnada. S'intueix, doncs, que la detenció de persones estrangeres es basa en indicis més febles que en el cas de la població autòctona.

La persona detinguda de nacionalitat estrangera també té moltes més probabilitats de ser sotmesa a presó provisional. La judicatura aplica aquesta mesura cautelar amb més freqüència argumentant que la falta de domicili fix, l'absència de documentació identificativa, la manca d'una feina estable o la debilitat de les xarxes de relació familiars comporten risc de fuga. Si entre la població interna penitenciària autòctona només un 10,4% es trobava en situació preventiva (2014), entre les persones internes estrangeres la proporció era del 19,3%. Aquesta diferència ha arribat a ser sensiblement més alta: l'any 2006, va arribar al 35,6%. La mateixa desconfiança en l'entorn social de la persona penada serveix de base per dificultar l'accés de la ciutadania estrangera a penes alternatives a la privació de llibertat o a mecanismes de suspensió de l'execució. ◀

Condemna doble amb l'expulsió com a destí

La població migrant presa té vetats gran part dels beneficis penitenciaris i, en molts casos, es veu abocada a la deportació

/ ALBERT SALES

Les anècdotes convertides en categoria reforcen l'estereotip de la presó com un hotel on complir condemna és poc més que un retir temporal de la vida quotidiana

Les persones internes estrangeres en situació irregular viuen, 'de facto', un règim diferent al de les autòctones i estan marcades per la falta de suport exterior

Albert Sales
@albertsc79

Cada cert temps, es publiquen notícies de persones que, desesperades, delinqueixen per trobar sostre i menjar a la presó. En aquestes notes, es narra la dura vida d'una persona en situació de pobresa extrema, molt sovint sense sostre, que decideix perpetrar un delicte per ser empresonada i, d'aquesta manera, gaudir d'un habitatge públic amb pensió completa gratuïtament. Aquestes anècdotes són convertides en categoria de manera recurrent, gràcies als prejudicis imperants sobre què és i què significa la vida a la presó. D'aquesta manera, es contribueix a reforçar l'estereotip de la presó com un hotel en el qual complir condemna és poc més que un retir temporal de la vida quotidiana on algú que és un delinqüent rep un tracte massa benevolent.

Quan es fa referència a les persones condemnades d'origen estranger, el mite s'amplifica. Es dona per descomptat que, als seus països d'origen, les presons són poc més que calabossos insalubres i que, en arribar als nostres lluents establiments penitenciaris, la presó deixa de ser una pena dissuasiva per convertir-se en un destí desitjable i preferible a la misèria que es viu en llibertat.

Règim especial

La lleugeresa amb què es valora la condemna a presó oblidada que el contingut substantiu de la pena imposada és la privació

de llibertat i que les condicions en què aquesta s'executa no formen part del càstig. També s'oblida que les persones internes estrangeres en situació irregular viuen, *de facto*, un règim diferent al de les autòctones. Estan marcades per la falta de suport exterior, les barreres per gaudir de beneficis penitenciaris i l'ombra constant de l'expulsió de l'Estat.

La pobresa i la debilitat de les xarxes de relació fan que l'estada a la presó sigui una experiència sensiblement més dura per a les persones que estan lluny de casa i que no disposen de recursos econòmics. Els centres penitenciaris proporcionen tres àpats al dia i un lot higiènic amb productes bàsics per la neteja personal i de la cel·la cada tres mesos als interns i les internes. En un context en què les persones no poden prendre cap decisió sobre la seva quotidianitat, aquests elements bàsics per la subsistència disten molt de constituir cap luxe. El lot higiènic, que fins fa quatre anys es facilitava mensualment, resulta, a més, del tot insuficient. Aquest fet no és massa rellevant per al gruix de la població interna, que disposa de diners per comprar productes higiènics a l'economat del centre, però sí que és un problema per a la gent que viu una situació d'indigència carcerària i es veu abocada a demanar favors constantment.

La falta d'ingressos i de suport familiar de moltes persones internes africanes provoca que se'ls facilitin feines als tallers dels centres amb certa agilitat, passant per davant de les sol·licituds d'altres internes, fet que genera recels i reaccions racistes. El més irònic és que la baixa remuneració d'aquestes ocupacions provoca una taxa d'abandonament molt alta entre la població interna que rep ajuda des de l'exterior, que no està disposada a fer feines altament repetitives i sense cap contingut formatiu a canvi de poc més de 100 euros al mes.

A la base material de les desigualtats, cal afegir-hi la base jurídica i processal. La precarietat laboral, la debilitat de les xarxes de suport familiar i social i les situacions d'irregularitat administrativa suposen una dificultat afegida per a la consecució de permisos o la progressió a situacions de semilibertat. Aquests beneficis, que constitueixen una motivació per a les persones internes autòctones per seguir els programes de tractament, estan fora de l'abast de les penades i els penats estrangers. S'abandona, així, la suposada funció rehabilitadora de la presó de manera oficial. El destí de la persona no nacional condemnada no és la rehabilitació, sinó l'expulsió.

L'ombra de l'expulsió

El Codi Penal espanyol, a més, estableix l'expulsió com a procediment prioritari aplicable a la població estrangera sense permís de residència. Si la condemna no supera els sis anys d'internament, pot ser commutada per l'expulsió. Quan no es produeix aquesta substitució, hi ha mecanismes que empenyen la persona penada a acabar sol·licitant-la. Les esmentades dificultats per aconseguir permisos o per la progressió a tercer grau generen forts incentius per acabar demanant l'expulsió i el retorn al país d'origen.

Si, malgrat tot, la persona penada decideix complir la condemna *a pòls* (sense gaudir de permisos ni espais de semilibertat), és molt probable que mesos abans del seu alliberament se li imposi una ordre d'expulsió administrativa. A partir d'aquí, s'engega una maquinària que la pot portar des del centre penitenciar al Centre d'Internament d'Estrangers (CIE). ◀

Ser estranger a les presons

Recollim quatre testimonis reals de migrants reclosos a Catalunya. Hem modificat els noms per respectar la confidencialitat

ABDUL 53 anys L'Iraq

Fa 21 anys que va fugir del seu país juntament amb la seva esposa i les seves dues filles. No li agrada parlar de l'inici del llarg camí que el va portar a instal·lar-se a Barcelona, només remarca que havia de treure les nenes d'allà com fos. El viatge i els intents d'establir-se i començar una nova vida a diferents llocs van consumir els estalvis que havien acumulat amb les seves ocupacions, ell com a tècnic de logística i ella com a infermera. De poc van servir els títols acadèmics o l'experiència professional a Europa.

Un cop a Barcelona, Abdul va trobar una ocupació en un petit supermercat del barri Gòtic. Sobrevivien amb menys de 700 euros mensuals amb l'esperança que la seva dona aconseguiria trobar una feina i podrien sortir de l'habitació de lloguer on s'estaven tots quatre. Després de dos anys, la situació s'havia convertit en un carreró sense sortida.

Ara, està complint una pena de sis anys de presó per diverses condemes de robatori després de professionalitzar-se com a carterista: "Va arribar un moment en què poder donar un futur a les nenes requeria uns ingressos dignes. Vam poder-nos traslladar a un pis i elles van poder anar a l'escola sense avergonyar-se de la seva família i del forat on estàvem ficats".

Ara, la preocupació d'Abdul és que l'expulsin del país: "Mai no he aconseguit que ens reconeguin la condició de refugiats...Vaig perdre el permís de treball i de residència... Però la meva família està establerta aquí i, d'aquí dos anys, s'haurà acabat la condemna. No vull pagar dos cops pels robatoris".

MOHA 27 anys El Marroc

Nascut a Tetuan, es va establir a Tarragona amb la seva família quan tenia cinc anys. Després de treballar molt dur, el seu pare i la seva mare van estalviar prou per engegar un petit negoci de transport. Ell reconeix que, al contrari del seu germà i la seva germana, sempre va ser un nen amb poc interès per l'escola i que donava força problemes.

Va començar a ajudar el seu pare al negoci i a rebre un salari i, segons explica, tenir diners a la cartera i les males companyies el van portar a buscar-se problemes: "Ja saps... tens diners, ganes de festa i de provar-ho tot".

Després de diversos delictes de possessió de drogues i d'una condemna suspesa per robar un cotxe durant una nit de festa, Moha i els seus amics van entrar a una casa buida d'una zona residencial: "No era tant per fer negoci amb el que ens emportéssim com per continuar la festa... Va ser un joc estúpid. Vam seguir bevent a dins i ens vam endur poques coses (...) No érem professionals i, lògicament, ens van enxampar".

Moha haurà de complir set anys per tot plegat. En porta cinc i li agradaria gaudir de permisos i aspirar al tercer grau, però, de moment, les seves peticions han estat rebutjades per la seva condició d'estranger: "Diuen que hi ha risc de fuga perquè no estic arrelat! És absurd! Tota la meva família està establerta a Tarragona!", afirma.

catalanes

dels entrevistats

SEUAN Set anys a Catalunya El Senegal

Seuan va arribar del Senegal l'any 2009 per treballar a la recollida de fruita. En finalitzar la temporada, va intentar establir-se a Barcelona. No va trobar cap font d'ingressos fora de la recollida de ferralla i algunes feines sense contracte a la construcció. A través d'un amic, va començar a traficar amb petites quantitats de cocaïna i haixix. Ara, compleix una pena de vuit anys per diversos delictes contra la salut pública. No li va agafar per sorpresa: "Des que vaig arribar, la policia m'atura sovint pel carrer. Quan vaig començar amb aquest negoci, era qüestió de temps que m'agafessin".

El negoci de les drogues li suposava una font d'ingressos suficient per viure i per enviar diners a casa, però no per estalviar. Després dels primers mesos de presó preventiva, Seuan ja no disposava de diners estalviats ni de cap font d'ingressos. Actualment, compleix condemna en situació d'indigència carcerària i espera poder treballar als tallers ocupacionals per disposar d'entre 100 i 200 euros al mes: "Amb el lot higiènic que ens donen cada tres mesos no n'hi ha prou. No m'arriba el gel de dutxa ni el paper higiènic ni el material per afaitar-me... He de demanar favors constantment... Favors que s'acaben pagant amb interessos".

Aconseguir una feina als tallers li genera sentiments contradictoris: "Clar que vull treballar i guanyar alguns diners... però, aquí, es critica molt que, als africans, ens donin feina abans que als d'aquí. Ho fan perquè no tenim família que ens ajudi des de fora, però després hem d'aguantar molts comentaris racistes. (...) Es pensen que això de les feines és com una cua i que et toca quan et toca... però són els professionals els que decideixen a qui li toca (...) A més, molta gent d'aquí no vol treballar mitja jornada en feines repetitives per 100 euros mensuals i ho deixa".

ADRIÁN Divuit anys a Catalunya Romania

L'Adrián ja ha complert cinc dels set anys de condemna que li va imposar el jutge per diversos delictes de robatori. Va arribar de Romania fa divuit anys amb la seva esposa; va deixar els seus dos fills petits allà. Després de perdre la feina a la construcció i passar dos anys sense cap font d'ingressos, va iniciar la seva relació amb un grup que robava domicilis i vehicles.

Adrián afirma que sabia perfectament com acabaria la seva activitat delictiva i es pren la condemna amb resignació. Els darrers temps, però, es troba molt baix d'ànims. Ha seguit les indicacions de la junta de tractament, no acumula cap expedient sancionador, però se li estan denegant totes les peticions de permís que està cursant. "Alguns companys ja m'havien avisat. Si ets estranger, pagues la condemna a *pols*, no hi ha permisos ni tercer grau", explica.

La seva sensació d'aïllament també s'ha accentuat per la tornada de la seva esposa a Romania. Fa dos anys que ella havia perdut la feina que li permetia pagar una habitació i tenir prou ingressos per enviar diners pel manteniment dels seus fills; finalment, va decidir marxar. L'Adrián fa més d'un any que no rep cap visita.

TEXT: **Albert Sales**

IL·LUSTRACIONS: **Sr. Plástiko**

Valeo no es tanca

La plantilla de la planta de Martorelles, en vaga indefinida des del mes de juliol, acampa a les portes de la fàbrica per fer front a la intenció de la multinacional francesa de traslladar la producció a Saragossa

Segons Demetrio Bermejo, de la CGT, Valeo “no té problemes econòmics: el primer semestre de 2015, va obtenir un 34% més de beneficis que l’any anterior”

Un pla industrial signat amb la mediació de la Generalitat obliga l’empresa a mantenir a Martorelles fins al 2019 la producció que es ven a Seat i Nissan

Marc Rude
@marcrude

Demetrio Bermejo, delegat al comitè d’empresa de Valeo-Climatització per la CGT, ens ve a rebre a l’estació de rodalies de Mollet-Sant Fost i ens porta en cotxe al petit poble de campanya que les treballadores han muntat al carrer de Ca Fenosa, davant de la fàbrica on la majoria han treballat més de vint anys. Pel camí, en *Deme* ens explica com va començar la cosa: “El 23 de juliol d’enguany, alts directius de Valeo van venir a comunicar-nos que la intenció de l’empresa era traslladar la producció i la plantilla de Martorelles a Saragossa, un procés que acabaria l’1 de gener de 2016 amb el tancament de la planta del Vallès, que dona feina a 257 persones. Tots els treballadors vam parar immediatament en saber la notícia, vam fer assemblea i, l’endemà, vam convocar una vaga indefinida. El 29 vam muntar el campament a les portes de la fàbrica; des de llavors, no hi treballa ningú”.

La plantilla no veu raons objectives per al trasllat. “Valeo no té problemes econòmics: el primer semestre de 2015, va obtenir uns beneficis del 34% més que l’any anterior. Tampoc sembla que la decisió tingui cap sentit en l’aspecte logístic, ja que la majoria de la producció va destinada a les plantes de Seat (54%) i Nissan (18%), ubicades a menys de 30 quilòmetres de distància. Pel que fa a la productivitat, la planta de Martorelles es considera una de les més eficients del grup, mentre que la de Saragossa se situa a la cua del rànquing”, ens explica Bermejo. D’altra banda, el personal i l’empresa estan subjectes a una sèrie de plans industrials signats amb la mediació de la Generalitat. El darrer acord, que data de l’any passat, obliga

Valeo a mantenir la producció que es ven a Seat i Nissan a Martorelles fins al 2019. Per al comitè d’empresa: “És evident que l’empresa pretén incomplir uns acords que ja ens van costar drets laborals en el seu moment”.

“Aquí, a Catalunya, hi havia hagut fins a cinc plantes de Valeo -Olesa, Sant Esteve Sesrovires, Santa Perpètua i Cornellà. Ara, només queda aquesta”, recorda Manuel Zamora, president del comitè d’empresa per CCOO, que fa 28 anys que treballa a Valeo. “La fàbrica de Martorelles funciona, com a mínim, des dels anys 60. Ha tingut diversos noms. Des del 89, vam ser Valeo-Tèrmic i, des del 94, som Valeo-Climatització. Actualment, fabriquem sobretot aparells d’aire condicionat per a vehicles i també algunes altres peces com el ventilador dels motors”, explica Bermejo. “Des del juliol, a la fàbrica, només hi ha dos vigilants. Abans de muntar el campament, només n’hi havia un... per tant, podem dir que hem creat un lloc de treball”, ironitza.

Negociacions fallides

“A partir de l’aturada, la legislació laboral dicta l’obertura d’un període consultiu de quinze dies per negociar de *bona fe* entre les dues parts. Tenim una setmana per presentar una comissió negociadora en representació de les treballadores a l’empresa”, explica Bermejo. Les treballadores van respondre posant en dubte la legalitat de la manera com se’ls va comunicar la notícia del trasllat, just la setmana abans de marxar de vacances: “Per tant, no reconeixem el període de consultes perquè considerem que s’ha implementat irregularment”. El 31 d’agost, Valeo diu que vol negociar amb la mediació de la Generalitat. Per a Bermejo, la intervenció del govern no era necessària: “Citem directament l’empresa a negociar aquí, al campament. No

s'hi presenta i ens cita l'endemà a l'hotel de l'estació de Sants; nosaltres tampoc no hi accedim, però sí que li comuniquem que, des del comitè, estem disposats a assegurar-nos a parlar". El 16 de setembre comencen les negociacions, que acaben sense acord. Dues setmanes més tard, l'empresa fa saber que ha decidit tirar endavant el trasllat. "Fa uns dies, la direcció va enviar una llista al comitè amb els noms de totes les treballadores i la data que s'han d'incorporar a Saragossa i, avui, ha fet arribar la informació per burofax al domicili de cada membre de la plantilla".

"No volem marxar"

"Les treballadores de Valeo-Martorelles ho tenim clar -llegim en un full volant que han elaborat- Una vegada més, les multinacionals pretenen fer el que els ve de gust, emparades en una legislació que les afavoreix, arruïnant la vida de les obreres, tancant empreses i deslocalitzant produccions". Les vaguistes s'han manifestat a la plaça de Sant Jaume, han estat a la Seat, la setmana passada van protestar davant l'ambaixada francesa i també volen anar a la fàbrica de Saragossa.

"Hem rebut força suport dels municipis propers", assegura Bermejo. "Vam fer una primera reunió per anunciar les mobilitzacions amb la presència de tots els sindicats, en què també vam convidar diversos alcaldes de la comarca. L'Ajuntament de Martorelles ens ha ajudat força: ens ha portat carpes i lavabos pel campament i ens va cedir un *xiringuito* per la Festa Major. L'alcalde de Mollet ens va facilitar els mitjans per fer una paellada popular per a 430 persones per recaptar diners per la caixa de resistència", agraeix el sindicalista. "Hi ha treballadors de Valeo vivint a 43 municipis. Anem a veure els alcaldes amb les persones afectades i ens ofereixen con-

tacte amb els serveis socials i assessoria jurídica. En aquest sentit, s'estan portant molt bé. Alguns municipis també s'han ofert per mitjançar amb els bancs per sol·licitar préstecs o pròrrogues hipotecàries per als vaguistes, però les entitats financeres no ens han ajudat gens ni mica. D'altra banda, amb la campanya de les eleccions catalanes, diversos polítics han vingut a *picar pedra*". Pedro Sánchez, Pablo Iglesias, Oriol Junqueras i una representant de Ciutadans han visitat el campament. "Tots excepte PP i CiU", explica.

Una falsa alarma

El dijous 15 d'octubre, en una taula de negociacions amb la mediació del Tribunal Laboral de Catalunya, l'empresa va anunciar que deixava sense efectes la decisió de tancar la planta i que l'endemà donaria explicacions. "Tothom estava la mar de content", explica Demetrio Bermejo, que va rebre la notícia "amb molta prudència". El dia següent, però, l'alegria es va desinflar. "Valeo es va fer enrere i va dir que continua tenint la intenció d'endur-se la producció a Saragossa, però que s'avé a negociar les condicions perquè el trasllat no sigui impositiu". El dimarts 20 se celebra la primera reunió de les quatre que s'han programat entre les dues parts. "Nosaltres no volem marxar. Des de la CGT, no ens ho hem plantejat en cap moment", conclou Bermejo. Aquest sindicat, en minoria al comitè, s'asseurà a la taula de negociacions: "Serem allà per escoltar què ens vénen a dir, però ens mantindrem fermes en la postura del no-trasllat. D'altra banda, no ens han agradat gens les declaracions de Felip Puig". El 18 d'octubre, el conseller d'Empresa i Ocupació va donar per fet el tancament. "Puig es fica on no el criden. Encara estem negociant. Aquest home, cada cop que obre la boca, la caga", explica Demetrio Bermejo. ◀

Els accessos a les instal·lacions estan bloquejats amb pneumàtics, entre missatges de solidaritat i denúncia / MARC RUDE

Les vaguistes s'han manifestat a la plaça de Sant Jaume, han estat a la Seat, la setmana passada van protestar davant l'ambaixada francesa i també volen anar a Saragossa

El dijous 15 d'octubre, la multinacional va anunciar que deixava sense efectes la decisió de tancar la planta, però l'endemà es va fer enrere i va dir que traslladaria la producció

Les obreres de la fàbrica de Martorelles

Marc Rude
@marcrude

Davant les portes de la fàbrica, bloquejades amb una barricada de pneumàtics, fa tres mesos que s'hi aixeca tot un poblat vaguista. Les treballadores s'han dividit en tres torns per fer guàrdia les 24 hores en una instal·lació de mitja dotzena de carpes. A mitja tarda, el campament està habitat per una trentena de persones. A més de debatre i preparar les accions sindicals, les treballadores mantenen les llargues hores de permanència fent petar la xerrada, llegint la premsa i jugant al dòmino. Totes les dones del grup estan assegudes en una mateixa taula, fent braçalets i altres treballs manuals que vendran als *mercadillos* per fer diners per a la caixa de resistència. Ens hi apropem. Inicialment, mostren reticències a ser entrevistades, però es van animant i ens regalen un relat coral excepcional. La majoria d'obreres de Valeo fa més de vint anys que treballen a la fàbrica. Moltes d'elles estan afectades de diverses patologies arran de la feina a les línies de muntatge. Malgrat l'empitjorament de les condicions laborals, estan molt orgulloses dels productes que fabriquen. Diuen que no volen donar noms i que prefereixen parlar com a col·lectiu: "Som un equip, la plantilla de Valeo". I així hem recollit les seves aportacions

Com estan els ànims després de tres mesos de vaga?

Estem fotudes, no ho negarem. Però la moral la tenim alta, altíssima. Tenim esperança que l'empresa recapaciti sobre la seva decisió; si no la mantinguéssim, no estariem aquí. D'altra banda, som i sempre hem sigut una plantilla molt unida: per exemple, en anys anteriors, quan no entraven gaires comandes i l'empresa volia acomiadar treballadores, ens posàvem d'acord per fer totes menys hores i que no hagués de marxar ningú.

Abans de rebre la notícia del trasllat, estàveu satisfetes amb la feina?

Fa set anys que suportem la crisi. Hem patit tres ERO i se'ns ha sotmès a una sobrecàrrega brutal: hem arribat a treballar deu i dotze hores perquè sortís la feina. Cada cop més explotades, amb més precarietat... però, durant tot aquest temps, hem col·laborat, hem sigut *flexibles* i ho hem donat tot per l'empresa. La direcció ens deia que arribarien més inversions, fins i tot va firmar un Pla Industrial que garantia la permanència de la planta... I, ara que tot tornava a començar a anar bé, ens diuen això. Tot és fruit d'una estratègia malaltissa i malèvola. Ens han explotat fins a treure'ns tot el suc i, després, adéu.

Dues de vosaltres dueu embenatges al canell. Us heu lesionat treballant?

Moltes de nosaltres patim lesions per culpa del treball repetitiu prolongat en el temps: tendinitis, problemes del nervi carpià... A algunes de nosaltres, fins i tot ens han hagut d'operar. Ara ens deixaran sense feina i fotudes: les patologies que ens ha creat Valeo dificultaran que ens contractin en una altra banda. El problema principal, però, és que se'ns reconegui la malaltia professional. Tothom que ho ha sol·licitat ha hagut de denunciar, perquè ni l'empresa ni la seva mútua han volgut reconèixer aquestes patologies, que qualsevol metge de la Seguretat Social diagnosticaria de seguida. A més, l'empresa marca una escala mitjançant la qual les persones que estan de baixa són retribuïdes en funció de la quantitat total de treballadores que ho estan: si menys d'un 3% de la plantilla està de baixa, la persona que l'agafa cobra el 100%; si el percentatge és més gran, es reben compensacions més baixes. Una altra qüestió són les

"Fa set anys que suportem la crisi. Hem patit tres ERO i se'ns ha sotmès a una sobrecàrrega brutal"

"Tot és fruit d'una estratègia malaltissa. Ens han explotat fins a treure'ns tot el suc i, després, adéu"

Les treballadores mantenen la vaga des del mes de juliol / MARC RUDE

“Després de les eleccions, el tema s’ha silenciat. Esperem que els polítics tornin de cara a les generals, però nosaltres també estem en lluita perquè el govern aixafa els treballadors”

“No demanem la lluna, simplement, el que és just. Hem acceptat moltes rebaixes de condicions per tenir estabilitat laboral i familiar, però ja hem dit prou”

males condicions de seguretat: només arreglen les coses quan hi ha accidents. No poden dir que desconeixen els riscos, perquè estan denunciats.

Unes condicions lamentables, pel que veig...

A la fàbrica, tenen penjat un cartell amb un certificat *top employer* que diu: “Aquesta empresa cuida els seus treballadors”. Per justificar-ho, fan dies de portes obertes, àpats amb els directius i *xorrades* d’aquestes. Una auditoria interna de l’empresa va considerar que la nostra planta és la que té la millor logística de totes les que Valeo té repartides pel món i la setena fàbrica més eficient a escala mundial. La direcció ni tan sols ens va donar les gràcies.

La decisió del trasllat us va arribar per sorpresa? No sospitàveu res?

Prèviament, ja s’havien endut dues línies de producció a Saragossa, on no s’ha superat mai la qualitat de la producció que traïem aquí. Aquesta primavera, ens van anunciar que havia arribat una comanda especial de la Xina. Hi havia tanta feina que va entrar gent d’ETT i això els va obligar a paraitzar l’ERO. Vam començar a sospitar alguna cosa arran dels embalatges que posàvem. Les peces s’empaqueten de manera diferent depenent de si han de ser transportades per mar o per terra. Era molt estrany que ens fessin posar embalatge terrestre a productes destinats a la Xina: és molt més lògic que s’enviïn pel port que no a través de tota Rússia. Ara sabem que el que volien

era fer *stock*, perquè ja tenien preparada la decisió del trasllat i preveïen que comportaria vaga. D’aquesta manera, aquest mes han pogut continuar subministrant peces a la Seat i a la Nissan.

Com us afectaria haver d’anar a treballar a Saragossa?

La majoria tenim al voltant de 40 anys i ja tenim una vida estable, amb tot el que això comporta. Tenim tota la família i els amics aquí. Hi ha companyes que tenen els pares a l’hospital, altres que estan separades i comparteixen la custòdia... Els nostres fills van a l’escola aquí; molts estan en edats difícils en què arrancar-los del seu entorn podria ser fatal. No és un simple trasllat: ens demanen que deixem el marit, les criatures, els avis... Les nostres parelles treballen aquí, per tant, hauríem de llogar un segon pis allà -com el pagariem?- i anar-nos-en-hi soles. Saben perfectament que no ens hi avindrem: el que volen és que diguem totes que no i enviar-nos al carrer. Ho veïem, per exemple, amb el fet que no han preparat res per al trasllat. Tota la maquinària encara és aquí; a la fàbrica no s’ha mogut res des del juliol.

Quedar-se a l’atur en la situació actual pot ser realment complicat...

La mitjana de la plantilla té 44 anys. Ara, han sortit ajudes per aturades menors de 23 i majors de 46, però, i les que estem al mig? I, si alguna decidís fer aquest sacrifici tan gran i acceptar el trasllat, tampoc sap quina estabilitat laboral tindria allà, tenint en compte que estem en una empresa que no compleix amb els

acords. Possiblement, els treballadors de Saragossa seran els propers que aniran al carrer.

M’han explicat que alguns polítics han passat per aquí a donar-vos suport. Veieu alguna esperança en l’àmbit institucional?

Ara que ha passat el *boom* de les eleccions, el tema s’ha silenciat una mica. Esperem que els polítics tornin de cara a les generals. Però nosaltres també estem en lluita perquè el govern està aixafant els treballadors. La reforma laboral que han fet és un delictes: cal derogar-la. Els salaris i els contractes d’avui en dia són una nova forma d’esclavatge. Els països que es diuen desenvolupats tracten els treballadors com si fossin *putos* esclaus. Si et poses malalta, t’acomoden sense cap problema, perquè en tenen 100 més al darrere esperant per ocupar el teu lloc. L’Estatut dels Treballadors només els serveix per eixugar-se el cul. Si no lluitem nosaltres per tots els treballadors, qui ho farà?

Voleu fer arribar un darrer missatge a les lectores?

Nosaltres som especialistes i operàries qualificades. La nostra plantilla és molt polivalent: sabem fer evaporadors, calefactores, radiadors... No demanem la lluna, simplement, el que és just. Hem acceptat moltes rebaixes de condicions per tenir estabilitat laboral i familiar, però ja hem dit prou. És important que aparegui la informació de la caixa de resistència i que la compartiu a les xarxes. La gent ha de ser conscient que nosaltres no estem percebent cap tipus de retribució econòmica: depenem totalment de la caixa. Només aguantarem si tots hi aportem. ◀

Josep Fontana:

“Hem arribat a nivells de desigualtat similars als dels anys 20”

Josep Fontana (Barcelona, 1931) és, probablement, l'historiador català viu de més prestigi internacional. De formació marxista, Fontana també ha destacat per una llarga trajectòria de compromís polític i intel·lectual. Militant del PSUC fins al 1977, moment en què va abandonar el partit desenganyat amb la seva evolució, darrerament ha donat suport a la candidatura de Barcelona en Comú. Entre la seva extensa obra, es poden destacar *La quiebra de la monarquía absoluta, 1814-1820. La crisis del Antiguo Régimen en España* (1971), *Historia. Análisis del pasado y proyecto social* (1982) o *Por el bien del imperio. Una historia del mundo desde 1945* (2011). El seu últim llibre és *La formació d'una identitat. Una història de Catalunya* (2014).

Pau Casanellas

Al final de *Por el bien del imperio*, et mostres molt esperançat amb la mobilització sorgida arran del 15-M, que compares amb les revolucions de 1848.

Sí, és important la capacitat de la gent per mobilitzar-se, el problema és que aquesta mobilització té uns límits. En el cas dels indignats, mentre els joves protestaven a la plaça Catalunya o la Puerta del Sol, els seus pares continuaven votant CiU o el PP. És interessant que hi hagi mobilització als carrers, però la mobilització per si sola és incapaç de canviar les coses.

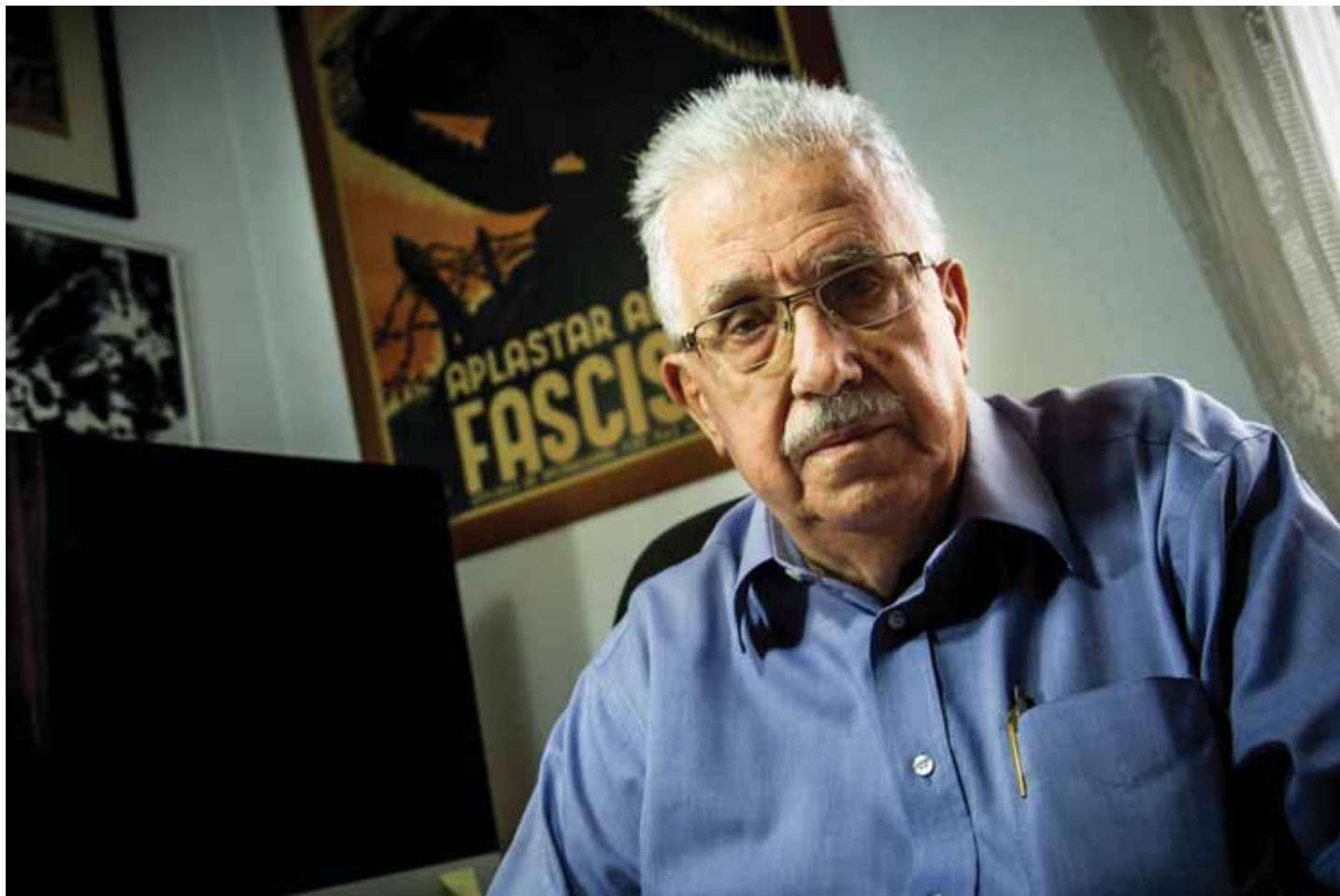
Des de mitjan segle XIX, les classes treballadores de les societats occidentals han tingut dos instruments centrals de lluita: el sindicalisme i la vaga general. Continuen sent eines vàlides avui?

Els instruments de lluita col·lectiva poden ser molts i sempre són importants. Totes les actuacions públiques, de qualsevol mena, són rellevants perquè ajuden a crear consciència dels problemes que patim. La meua primera norma política és: l'única cosa que no és lícita és resignar-se. Ara bé, les regles del joc es fixen des dels governs. El que és important és el control de l'aparat polític. Hi ha tot un sector de l'esquerra, gent com Richard Wolff, que planteja el cooperativisme de producció com una alternativa al capitalisme. Però tu pots fer el que vulguis a Mondragón que, si la política econòmica la domina

un govern de dretes, no aconseguiràs gran cosa. Recordo una cançó que cantaven els presos de Sendero Luminoso amb la música de la "Varsoviana" (que aquí es va fer servir com a tonada de la cançó "A las barricadas") que deia: "*Salvo el poder, todo es ilusión*". És exagerat, però acaba sent veritat: o tens capacitat d'influir sobre qui fa les lleis o és molt difícil que puguis canviar gaires coses.

Les protestes del 15-M es van centrar molt en problemes com la corrupció o el bipartidisme. Podríem dir que són reivindicacions semblants a aquell crit de les revoltes preindustrials que deia "Visca el rei, mori el mal govern", en el sentit que no fan un plantejament global?

És possible, però cal tenir en compte que, per mobilitzar la gent, primer cal fer-la pensar. No és fàcil conscienciar la gent amb un discurs global, sobretot quan tot l'entorn està imposant un discurs conservador. Un fenomen paradoxal que s'ha donat ja des del segle XIX és que, quan el sindicalisme comença a agafar força com a eina de mobilització dels treballadors, al mateix temps es converteix en un element estabilitzador, manté la protesta controlada a través de les negociacions amb la patronal. Una cosa semblant ha passat amb els elements de l'estat del benestar: per bé que suposaven un avenç, també han exercit un efecte paralitzador. Acumular consciència crítica i denunciar les coses que no van bé és positiu perquè, en qualsevol moment, aquest sediment pot agafar unes dimensions més grans i esdevenir una força de canvi. Denunciar la corrupció

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
SERGI PUJOLAR

permet visualitzar la falsedat del discurs dominant. Tot i que és evident que això és només una part de l'anàlisi i que cal anar més enllà.

Quin programa propositiu caldria plantejar? Assumiries la proposta de Stéphane Hessel de recuperar el programa del Consell Nacional de la Resistència francès?

En el fons, el programa del Consell Nacional de la Resistència és un programa socialdemòcrata i una de les grans esperances del segle xx han estat les propostes de la socialdemocràcia. Però aquest model no va intentar canviar prou la societat i va fer fallida, de la mateixa manera que l'altra via del socialisme, el comunisme, també va fallar. Actualment, un dels problemes més importants a què ens enfrontem és l'augment de la desigualtat, fenomen de dimensió política -no sols econòmica- que va començar a tot el món als anys 70. En aquell moment es va posar fi al que podríem anomenar l'etapa més feliç de la socialdemocràcia a escala mundial, iniciada el 1945, durant la qual es va aconseguir que els empresaris paguessin impostos elevats -cosa que permetia finançar polítiques socials- i que els sindicats tinguessin pes i capacitat negociadora. Des del 1970-1975, però, s'ha imposat un discurs de la crisi que diu que és necessari fomentar el creixement econòmic a través d'una rebaixa d'impostos, cosa que configura un Estat cada vegada més dèbil. Alhora, s'ha donat una mena de venda de l'aparat de l'Estat als interessos econòmics: els governs regulen en funció dels interessos empresarials. La primera cosa que hauria de fer

qualsevol partit que es digui d'esquerres hauria de ser lluitar per defensar el que queda de l'estat del benestar -l'educació i la sanitat públiques i les pensions-, per millorar els nivells salarials i per recuperar la capacitat de negociació dels treballadors liquidant la reforma laboral. Tot això són coses elementals que la gent pot entendre. No es tracta únicament de predicar una societat futura ideal, sinó, sobretot, de defensar-se del retrocés que hem patit les últimes dècades.

Alguns sectors parlen de la necessitat d'una nova política que superi la vella diferenciació entre dreta i esquerra. Com ho veus?

No he seguit gaire aquests discursos, però, gairebé sempre, qui ha refusat la idea de dreta i esquerra ha estat la dreta. El discurs falangista de José Antonio Primo de Rivera deia precisament que ells no eren ni de dretes ni d'esquerres i, més important encara -i és una característica pròpia del feixisme-, que ells no tenien programa ni teoria. Ser d'esquerres vol dir no estar d'acord amb l'estat de coses actual i tenir voluntat de canvi en un doble sentit: l'augment de la llibertat i de la igualtat. Això és el que defineix un programa d'esquerres. Albert Soboul, historiador de la Revolució Francesa, ho va definir així: "La defensa de la major igualtat possible dins de la major llibertat possible".

Deies que un dels principals reptes que tenim actualment és la desigualtat...

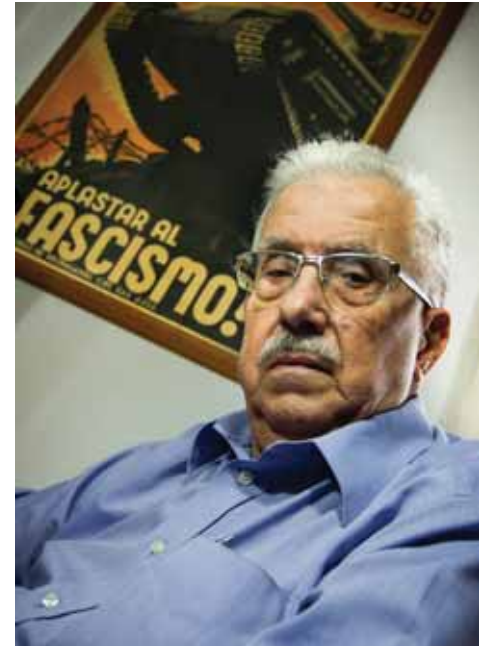
Les corbes per calcular la desigualtat s'han tornat a situar als

“

La socialdemocràcia no va intentar canviar prou la societat i va fer fallida, de la mateixa manera que l'altra via del socialisme, el comunisme, també va fallar

La primera cosa que hauria de fer qualsevol partit que es digui d'esquerres és defensar el que queda de l'estat del benestar: l'educació i la sanitat públiques i les pensions

”

“

És fotut estar sotmesos a polítiques econòmiques determinades per uns espais de decisió sobre els quals no tenim cap influència. Canviar això des de dins és molt difícil

La perspectiva d'un benestar col·lectiu cada cop més gran s'ha ensorrat a causa de l'acumulació de recursos per part d'un sector molt reduït de la societat

”

nivells dels anys 20. I el problema no és solament de nivells salarials, sinó també de les noves condicions de treball que s'han imposat, amb contractes insegurs i de poca durada, que limiten molt els guanys dels treballadors. S'ha arribat a la situació absurda i abusiva dels contractes de zero hores, que deixen el treballador completament a disposició de l'empresa perquè aquesta el cridi a treballar quan vulgui. És una condició inferior fins i tot a la de l'esclavitud, perquè el propietari d'esclaus com a mínim els havia d'alimentar i aquest tipus de contractes parcials i insegurs ni tan sols garanteixen l'alimentació. Una altra part del problema és el fenomen migratori, que no ha fet altra cosa que començar. El que ha passat els últims mesos és una broma; el gran problema és el de la població de l'Àfrica subsahariana, que creixerà a ritmes molt més alts del que s'havia previst. Molts països s'estan quedant sense recursos i, d'aquí a quatre dies, també es quedaran sense aigua. Amb el temps, el problema es farà molt més gran. El que pot arribar a passar ja s'està veient amb la via de sortida des de Líbia cap a Itàlia.

Un altre dels grans problemes actuals és, precisament, la crisi ecològica.

En aquest àmbit, hi ha una dada que és absolutament angoixant: l'escassetat d'aigua. És un problema d'unes dimensions tan grans que està tombant les fantasies d'una *revolució verda*, que requeria quantitats considerables d'aigua. A més, el canvi climàtic ha generat un augment de l'aridesa. Tot plegat farà que, a curt termini, haguem de repensar la manera d'utilitzar els recursos naturals, ja no per viure en un món més feliç, sinó per sobreviure. Una de les coses que no s'expliquen gaire, per exemple, és que darrere el conflicte de Síria hi ha hagut una llarga temporada de sequeres i una disponibilitat cada vegada més minsa d'aigua. Aquesta situació va dur gran quantitat de gent del camp cap a les ciutats, on es va anar produint el malestar que va derivar en les primeres protestes contra el règim d'Al-Assad.

En un context de mercat amb poques barreres comercials i producció transnacionalitzada, continuen sent efectives les polítiques keynesianes de foment de la demanda interna?

Hi ha elements del discurs keynesià que continuen sent vàlids. Els

discursos antiausteritat més assenyats mostren fins a quin punt el descens de la capacitat adquisitiva, que fa minvar la demanada interna, té uns efectes perniciosos per a l'economia. El keynesianisme es basava en una il·lusió que no va funcionar, sintetitzada en la idea del "benestar dels nostres néts": la promesa d'un creixement que faria que, al cap de cent anys, treballéssim quinze hores a la setmana. Aquest discurs tenia una trampa: estava construït sobre la base dels països desenvolupats i no es plantejava que part de la seva prosperitat depenia de les condicions en què obtenien matèries primeres dels països subdesenvolupats. Però cal ressaltar que la perspectiva d'un benestar col·lectiu cada cop més gran s'ha ensorrat, sobretot, a causa de l'acumulació de recursos per part d'un sector molt reduït de la societat.

Es pot fer una política econòmica efectiva dins de l'euro? L'esquerra ha d'apostar per una sortida de la moneda única?

Una eina fonamental per fer front a moments de crisi era la política monetària. Com que ara els estats de la UE no poden devaluar la moneda, han intentat aconseguir el mateix tipus de resultats a través de polítiques d'austeritat, molt més salvatges i contra les quals és més difícil lluitar. És fotut estar sotmesos a polítiques econòmiques que vénen determinades per uns espais de decisió sobre els quals no tenim cap influència. Canviar això des de dins és molt difícil, però crec que primer cal veure com aconseguim canviar les coses que tenim més a l'abast. Després, ja veurem si ens plantejem sortir de l'euro o no.

Les eleccions del 27 de setembre han referendat la independència?

Això de la independència en quinze dies és una fantasia. El govern de Madrid no la permetria de cap manera i aquí no hi ha cap capacitat de resistència. En una entrevista em van preguntar: "I si tots anéssim a portar els nostres impostos a una oficina de la Generalitat?". D'una banda, ni La Caixa ni el Banc Sabadell ho farien. De l'altra, vindria la Guàrdia Civil i els recolliria. S'ha fet un mal plantejament, perquè hi havia una capacitat de mobilització extrema si es plantejava el dret de decidir. Més que parlar d'independència, a mi m'interessa parlar de capacitat d'autogovern, d'anar obtenint quotes d'autogovern per lluitar contra la desigualtat. ◀

La necessitat d'una història compromesa

Com veus la historiografia catalana i espanyola actuals? Els historiadors d'esquerres es limiten a combatre el discurs neo-franquista?

Aquest és un combat important. El discurs que pretén eliminar les culpes del franquisme (parlant de dos bàndols equiparables) no és neutre. També és important fer un discurs crític sobre la transició. És justament això el que provoca l'odi ferotge que em té el Santos Julià (historiador gallec), que ha estat un defensor d'aquesta etapa històrica. Si hi ha gent d'esquerres, hi haurà historiografia d'esquerres. El problema és: on és actualment l'esquerra europea? Se'm fa difícil associar Felipe González o Pedro Sánchez amb res que tingui a veure amb l'esquerra. La nostra historiografia va tenir la sort que, durant els darrers vint o trenta anys, l'eufòria econòmica va afavorir que hi hagués un bon repartiment de beques i projectes d'investigació, cosa que ha permès avançar considerablement. Ara estem en la situació contrària: un vessant del discurs de l'austeritat és assenyalar la inutilitat del coneixement per al creixement econòmic.

Fa poc, Santos Julià escrivia, en referència al teu llibre *La formació d'una identitat, que feies història "a mode d'un nacionalista romàntic". És per aquest tipus de comentaris que no vas voler que el llibre es traduís al castellà?*

El que fa el Santos Julià és agafar una cita concreta i treure-la de context, prescindint completament de l'argument de fons. El problema és molt simple: estem

en una batalla política i, en conseqüència, a mi em toca el rebre. La raó per no voler traduir el llibre és una altra. Normalment, les idees que té la gent, tant sobre la realitat del grup en què viu com de la seva història, depenen més de creences que no pas de raonaments. El públic a què va destinat aquest llibre no necessita que li expliquis gaire que hi ha una gent que són els catalans que tenen un sentit d'identitat com a poble. Però, a un lector espanyol, que ha rebut una educació diferent -no solament a l'escola, sinó quotidianament, a través dels mitjans de comunicació, a través de tot el seu entorn-, caldria situar-lo a través d'un context d'història espanyola molt més desenvolupat. Per això em semblava que el llibre, simplement traduït al castellà, era una provocació per a un lector castellà mitjà.

Té sentit fer una història de Catalunya -o de qualsevol altre poble- que comenci abans del sorgiment del nacionalisme (català, en aquest cas)?

Crec que sí. Hi ha un moment, fa prop de mil anys, en què un conjunt de gent se sent catalana, no com una nació, perquè aquest és un concepte que no existeix, però sí com una comunitat. Tots parlen una mateixa llengua, cosa que en aquells moments no es donava a la Corona de Castella ni, encara menys, a França. El fet de compartir una cultura, una llengua, crea un sentiment d'identitat molt aviat. El que jo pretenia era explicar l'evolució històrica d'aquesta cultura, que no té res a veure amb la mística, amb la terra o amb la sang, sinó senzillament amb el fet que viure en comú crea llaços

culturals que s'acaben transmetent a través del temps. És això el que explica el miracle de la supervivència durant el franquisme, després de quaranta anys de repressió.

Has estat molt crític amb la història i les ciències socials que utilitzen conceptes massa abstractes, així com amb el marxisme dogmàtic. La batalla contra aquest tipus de discursos encara s'ha de guanyar?

Quan partim d'un coneixement molt ampli, un cert grau de sistematització és necessari. Però rares vegades les coses es poden explicar en blanc i negre. Hi ha una tendència a vendre fórmules barates que sembla que expliquin totes les coses; i aquesta tendència no ha desaparegut, al contrari, prolifera. El que fa el marxisme dogmàtic és manejar categories en comptes d'analitzar gent. És un plantejament que va fer especial fortuna a França als anys 60. Per a mi, en canvi, el model és el mateix Marx. Quan estava treballant en el tercer volum d'*El Capital*, en una carta, va escriure que no podia completar el volum fins que no veiés com acabava la crisi que vivia la Gran Bretanya en aquells moments, fins que no hagués "consumit teòricament la realitat". El que hem de fer és analitzar la realitat, consumir teòricament la realitat. I afortunadament, hi ha una tradició historiogràfica marxista que va en aquesta línia. Jo, per exemple, sempre he estat un entusiasta d'autors com E. P. Thompson, que *toca* el territori real en què viu la gent i tracta d'explicar què li passa. Cal fer una història concreta i crítica que parli dels problemes reals de la gent. ◀

“

El discurs que pretén eliminar les culpes del franquisme (parlant de dos bàndols equiparables) no és neutre. També és important fer un discurs crític sobre la transició

El que hem de fer és analitzar la realitat, consumir teòricament la realitat. I, afortunadament, hi ha una tradició historiogràfica marxista que va en aquesta línia

”

Tornar a la terra per una arquitectura saludable

L'ús de materials constructius industrialitzats ha generat l'aparició de malalties derivades de la convivència amb aquests materials i, també, la de nous corrents que recuperen elements d'edificació naturals com la pedra i la terra

Joan Prat
@juanikusturica

La utilització de materials industrialitzats que propaguen components volàtils i la concepció hermètica dels edificis facilita el desenvolupament d'al·lèrgies

L'OMS estima que el 30% dels edificis de nova construcció de caràcter hermètic podrien tenir la Síndrome de l'Edifici Malalt / GUYE SANCHO

Què tenen en comú la gran muralla xinesa i l'Alhambra de Granada? Les respostes més comunes a aquesta pregunta seran l'ancestralitat dels dos monuments -les dues construccions són considerades patrimoni de la humanitat- i el fet que s'associen a dues civilitzacions que van perdurar durant centenars d'anys. Si busquem els punts en comú amb altres construccions no tan ancestrals i menys espectaculars, com les cases de cós que trobem al Maresme, les respostes deixen de ser tan evidents.

El nexa d'unió que trobem entre la Xina mil·lenària i les modestes cases de pescadors del Maresme del segle XIX és la utilització de la terra com a component constructiu. Mitjançant la utilització de la terra local, l'arquitectura s'ha abastit històricament d'un material econòmic, accessible i amb una gran resistència al pas del temps. En aquest ús de la terra, no solament hi han intervingut criteris estrictament funcionals.

La terra crua, així com la pedra, té la capacitat de regular la humitat i la temperatura a l'interior dels edificis. Aquest equilibri entre l'accessibilitat i l'eficiència energètica connatural a aquests materials els han fet omnipresents en les construccions fins a la segona meitat del segle XX.

Costos baixos amb preu per la salut

La substitució de la terra i la pedra per altres materials industrialitzats comença amb l'increment de la construcció -que assoleix un ritme frenètic a partir de la dècada dels 50 del segle passat- i de la necessitat d'accedir a materials constructius uniformes i disponibles en quantitats gegants. Aquest ritme d'obra augmentarà de manera exponencial any rere any fins a l'esclat de la bombolla immobiliària, l'any 2007. Segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, entre 1941 i 1960, es van començar a ocupar 122.243 habitatges. Només en el quinquenni 1996-2000, van ser 605.891.

La quantitat no sempre va lligada a la qualitat i aquestes preses per construir tenen efectes sobre les persones. La utilització de materials industrialitzats comporta la propagació de components orgànics volàtils (COV). La concepció hermètica dels edificis moderns, que obliga a la ventilació i la climatització artificial del seu interior, acaba de configurar un escenari pel desenvolupament d'al·lèrgies i malalties rares. Tot i que no hi ha consens entre la comunitat científica, cada cop hi han més casos documentats on es relacionen la Sensibilitat Química Múltiple (SQM) i altres malalties i al·lèrgies amb aquests COV, els camps electromagnètics que es generen en entorns amb altes concentracions d'aparells electrònics i els productes de neteja.

La SQM és una malaltia minoritària, que esdevé crònica. Malgrat ser d'origen desconegut, es relaciona amb l'exposició a diferents substàncies químiques en concentracions molt baixes, generalment afecta dones de mitjana edat i ataca diversos òrgans. Una altra malaltia relacionada estretament amb edificis de nova construcció, de tipus hermètic i amb presència de camps electromagnètics i electrostàtics és la lipoatròfia semicircular. També afecta majoritàriament les dones i es manifesta amb la desaparició localitzada de greix a les cuixes, les natges, els braços i l'abdomen.

L'existència d'aquestes malalties associades a espais de nova construcció s'anomena la Síndrome de l'Edifici Malalt. L'Organització Mundial de la Salut estima que el 30% dels edificis de nova construcció de caràcter hermètic podrien tenir la Síndrome de l'Edifici Malalt i afectar entre el 10% i el 30% de les seves habitants.

Tornant als orígens: terra i salubritat

L'Associació Terram per a la Construcció Sostenible amb Terra treballa les alternatives a un model de construcció amb efectes

secundaris per a les persones i el medi ambient. És una associació formada per quatre arquitectes que, fartes de les dinàmiques laborals i els criteris imperants a l'hora de dissenyar els habitatges i els espais de treball, decideixen tirar pel dret: autogestionen la seva activitat, treballen de manera cooperativa i repensen l'enginyeria de l'edificació. En Miguel Muelas, l'Antonella Manca, la Susana Osés i l'Eva Palaudàries, arquitectes que formen l'associació, defensen "l'arquitectura saludable, que apareix com a resposta davant una arquitectura viciada pels interessos econòmics i contaminada per materials nocius", segons ens expliquen Palaudàries i Osés.

Aquesta manera d'enfocar l'enginyeria de l'edificació prioritza el confort per sobre dels criteris purament estètics. A més, busca que els materials utilitzats no afectin la salut de les persones i tinguin un lligam amb el territori on es construeix o es reforma l'edifici. Aquests materials han de complir uns requisits. Per començar, han de permetre la transpiració de l'edifici: "Descartem els materials de porus tancat, ja que generen condensacions d'humitat. Els materials de porus tancat no permeten la migració del vapor d'aigua des de l'interior de l'edifici cap a l'exterior", afirmen des de l'associació. Aquesta condició és indispensable per poder regular una humitat relativa del 50% de manera natural i durant totes les estacions de l'any. Aquest grau d'humitat genera sensació de benestar a l'interior de les edificacions i evita la influència de camps electrostàtics i la sensació de sequedat.

Un dels altres objectius que intenta assolir l'arquitectura saludable és controlar, a través d'un bon disseny de les instal·lacions elèctriques, les radiacions produïdes pels camps electromagnètics. També trobem la ventilació natural com a element bàsic per evitar la insalubritat. Per contra, als edificis moderns pensats en clau hermètica, el clima que es gaudeix a l'interior s'ha de generar de manera totalment forçada. Si bé és cert que amb la ventilació mecanitzada es pot establir una temperatura,

una humitat i una certa renovació de l'aire constant, això es fa sobre la base d'una despesa energètica molt gran i no sempre es garanteix l'evacuació total de l'aire viciat de l'interior.

Malgrat els avantatges que ofereixen els materials totalment naturals, la seva reintroducció a la construcció està plena d'entrebancs. Per començar, hi ha la dificultat de trobar paletes i altres professionals de la construcció que sàpiguen treballar amb ells. "Hi ha resistència a utilitzar la terra crua com a material constructiu. S'ha perdut una tradició ancestral", afirma Palaudàries. Aquesta mancança per trobar mà d'obra especialitzada, la supleixen controlant i participant en tot el procés de construcció o remodelació d'un edifici, des de la fase de projecte fins a l'execució. Sovint, elles mateixes fan de manobres per assegurar que no s'afegeixen materials no naturals durant el procés constructiu. Per altra banda, s'han de fer proves per verificar la resistència que pot aportar la terra crua i per comprovar que no contingui elements contaminants. Això endarrerirà el ritme de l'execució de les feines en un món on la velocitat preval per davant d'altres paràmetres.

Tot i així, des de Terram apunten cap on s'ha d'anar per poder generalitzar la terra crua a les llars i en tota mena de construccions: "Cal un canvi de mentalitat per prioritzar aquest material. Cal estudiar més a fons la composició de la terra de cada lloc i fomentar indústries locals que treballin amb la terra crua de cada territori", afirmen Osés i Palaudàries. Les edificacions fetes seguint els principis de la bioconstrucció representen un percentatge molt petit sobre el total de les obres que es fan actualment. Dins d'aquest enfocament constructiu, l'ús de terra crua representa una quantitat encara més petita. Malgrat tot, les noves formes de construir, sovint relacionades amb tradicions mil·lenàries, es mostren com una alternativa atractiva per a una societat que ja pateix les conseqüències de prioritzar la rendibilitat econòmica per sobre del medi ambient i la salut. ◀

L'arquitectura saludable té en compte la ventilació i la transpiració dels edificis per intentar assolir una salubritat màxima / G. S.

Un dels objectius de l'arquitectura saludable és controlar, a través d'un bon disseny de les instal·lacions elèctriques, les radiacions produïdes pels camps electromagnètics

La reintroducció de materials naturals en la construcció està plena d'entrebancs. Per començar, hi ha la dificultat de trobar paletes que sàpiguen treballar amb ells

La particularitat grega

El seu model d'Estat, que podríem anomenar paternalista, ha descansat històricament en l'habilitat per proporcionar (o prometre) prestacions als súbdits

Grècia ha entrat en fallida almenys cinc o sis vegades en la seva història. A més, durant 50 anys, va mantenir l'esquerra fora de les rendes polítiques

Giorgos A.

Editor de la revista grega 'Sarajevo' (www.sarajevomag.gr)

El mite de l'enfrontament entre David i Goliat sembla haver reviscut els darrers anys amb el que està succeint a Grècia. Especialment després que Syriza fos el partit més votat a les eleccions del gener i formés govern. Per a molts i moltes a Europa, aquest és un "govern d'esquerres" que resisteix l'austeritat imposada des de l'exterior -Eurozona, FMI, BCE- "en una lluita desigual, però simbòlicament útil". Això és així?

A continuació, presentem un enfocament diferent. És una visió amb una certa influència, però que generalment és titllada d'herètica, també per l'esquerra grega. Començant pels conceptes bàsics: la crisi global actual va ser i és, en principi, una crisi del sector financer. És a dir, la manifestació del fracàs d'emascarar amb préstecs la contradicció capitalista bàsica entre el creixement continu de la productivitat del treball i la seva contínua devaluació, parlant en termes generals.

Els orígens de la Grècia actual

Des de 2007, els països capitalistes van ser cridats a salvar els bancs sistemàticament importants transferint riquesa social cap als balanços dels bancs. Aquesta transferència, necessàriament, va prendre la forma d'increment dels deutes públics. La particularitat grega és que el deute públic ja era alt abans del rescat i va augmentar encara més. Així doncs, des de principis de 2010, les entitats financeres internacionals (que buscaven desesperadament oportunitats d'alta rendibilitat amb el pretext del *risc de crèdit*) estaven prestant diners a l'Estat grec amb uns tipus d'interès cada vegada més alts. El finançament a través dels mercats es va convertir en extremadament car, impossible per a Atenes. Aleshores, va arribar la solució del préstec polític i dels memoràndums.

El gran endeutament de l'Estat grec s'explica per la seva gènesi històrica, mancada d'una burgesia local forta. La burgesia nacional grega va existir a principis del segle XIX, però estava dispersa per tot Europa: armadors, banquers, comerciants. La construcció de l'Estat grec va ser una opció de les grans potències de llavors, la clau del mite nacional fundacional segons el qual "els estrangers necessiten Grècia".

Mai no s'ha creat una classe empresarial que actués amb independència de l'Estat i dels partits polítics. Ben al contrari: es van crear estructures de rendes polítiques, és a dir, dels beneficis (no només econòmics) de què es gaudia en funció de la localització

dins la xarxa de relacions amb les persones dels mecanismes de poder (parlamentaris, ministres, alcaldes, bisbes, etcètera). Com més alts són aquests *accessos*, més grans són els beneficis i més petites les obligacions (amb l'Estat). I a la inversa.

Distribució de rendes i endeutament

Aquest model d'Estat, que podríem anomenar paternalista, ha descansat històricament en l'habilitat per proporcionar (o prometre) prestacions als súbdits. Un exemple és la immunitat fiscal dels armadors grecs, o les contractacions del sector públic fetes al marge dels criteris d'eficiència. Aquesta mena de prestació també és la no imposició fiscal de la propietat immobiliària, així com dels diversos ingressos de l'Església. Aquest model renuncia a recaptar els impostos que hauria de percebre en virtut d'aquesta immunitat fiscal atorgada al vèrtex de la piràmide social. Alhora, el seu manteniment té uns costos constantment alts, precisament a causa de les contrapartides que exigeix per garantir una certa pau social. Així doncs, el sector públic sol generar grans deutes i estableix "una ordenada relació d'ingressos i costos" que, a la pràctica, significa l'exclusió violenta d'un segment de la societat (la plebs) de les prestacions.

L'Estat grec ha entrat en fallida almenys cinc o sis vegades en la seva història. A més, durant 50 anys, entre 1925 i 1975, va mantenir l'esquerra (comunistes, etcètera), principalment jornaleres i petita burgesia, fora de les rendes polítiques. L'exclusió, però, va acabar a la dècada de 1980 amb l'arribada al poder dels socialdemòcrates del Pasok. El que semblava la creació d'un Estat del benestar modern va ser, essencialment, la democratització de la distribució de les rendes polítiques. Abans que passés una dècada, el 1989, l'Estat grec va estar novament prop de la fallida quan ja era membre de la CEE. Va ser salvat gràcies a un préstec d'última hora de Jacques Delors. Això va refermar el mite nacional segons el qual "els europeus sempre necessiten Grècia i, al final, sempre paguen".

Les darreres etapes del model grec

L'inici de la dècada de 1990 va reactivar la maquinària de l'exclusió. Aquesta vegada, els proscrits no eren els esquerrans, sinó els centenars de milers de migrants dels Balcans i l'Europa Oriental que buscaven una vida millor al paradís capitalista grec. Aquest exèrcit de treballadors que va treballar gairebé de franc va rescatar, independentment de la seva voluntat, l'Estat i el capital grecs. El model de les rendes polítiques es va establir. Encara més: el govern i les empreses van començar a *unir-se* més amb les màfies noves que s'havien creat en el desert social de l'antic bloc oriental.

Les nostres victòries també són teves

ecologistes en acció

...associa't

www.ecologistasenaccion.org

 AMB TU PODEM FER MOLT MÉS

/ JOSEP SERRA
(MÈNSULA STUDIO)

Tots els conflictes entre el règim polític de partits i la troica o quartet estan relacionats amb la protecció del model de les rendes polítiques, necessitat de préstecs constants

És ben sabut que el crim organitzat és la forma més pura de gestió i distribució de les rendes polítiques al seu interior.

Tot i això, la situació del deute públic no va millorar. Va tornar a créixer amb el nou segle, en part a causa de l'organització dels Jocs Olímpics d'Atenes 2004, en part a causa dels crèdits barats que van assegurar l'entrada a l'Eurozona. Així, l'operació de rescat dels bancs grecs entre 2008 i 2010 va trobar l'Estat grec fortament endeutat.

No hi ha dubte que els prestadors polítics eren i continuen sent neoliberals. La seva arribada a Atenes per supervisar l'aplicació de les condicions dels préstecs ràpidament va tenir dues branques. D'una banda, eren actors externs els que imposaven les demandes i els objectius que els empresaris i la patronal grega reclamaven des de la dècada dels 90. Qualsevol cosa relacionada amb la gran reducció dels costos laborals directes i indirectes, amb el desmantellament de la legislació laboral, amb el dramàtic empitjorament de les condicions de treball i les pensions baixes va aparèixer com un requisit de la troica i es va legislar ràpidament. Pràcticament sense cap reacció. L'esquerra grega també és extremadament dependent de l'Estat i de la petita i la mitjana burgesia.

Però els prestadors polítics volien, a més, la transformació radical del model estatal i empresarial grec, la dissolució dels mecanismes de distribució de rendes polítiques. La raó? Molt senzilla. És un model que necessita préstecs constantment i que, sovint, voreja la fallida. Per tant, és incompatible amb les normes de l'Eurozona.

Notes finals

Encara que la qüestió es presenti de manera bastant diferent, tots els conflictes entre el règim polític de partits grec i els seus aliats socials (la petita i la mitjana burgesia), d'una banda, i la troica o quartet, de l'altra, estan precisament relacionats amb aquesta qüestió: la protecció del model de les rendes polítiques. Propietaris de taxi i d'autobusos, advocats, enginyers, armadors, empresaris (sobretot els petits), propietaris de mitjans de comunicació, funcionaris d'Hisenda i molts altres bloquegen qualsevol transformació i racionalització de l'Estat i el capital grecs. I, per descomptat, sempre tenen la capacitat de mobilitzar el *poble*, ja sigui a través dels partits, l'Església o els sindicats.

Aquesta és la situació actual. El govern de Syriza no és d'esquerres segons el concepte històric. La immensa majoria dels seus votants són votants del Pasok i Nova Democràcia que desitgen reviuire els *bons vells temps*. A més, un terç del govern està integrat pel partit d'extrema dreta Grecs Independents. I els objectius antimemoràndum són els mateixos que es perseguien els cinc anys anteriors, amb l'excepció de la retòrica a favor del *poble*. Hi ha alguna cosa esperançadora en tot això? Per a nosaltres, com a obrers contemporanis, no. ◊

An advertisement for the FESC fair. It features a black and white photograph of a street scene with a woman in the foreground holding a sign that says 'COOPERA!'. A large red banner across the middle reads 'REAPROPIEM-NOS DE LA VIDA'. Text on the left says 'iv Fira d'economia solidària de catalunya' and 'FESC'. At the bottom, it says '23, 24 i 25 D'OCTUBRE 2015 RECINTE FABRA i COATS, SANT ANDREU, BARCELONA'. On the right, there is a hashtag '#fesc2015' and the website 'www.firaesc.org'.

22-23

El Sudan del Sud pateix conflictes interns en plena crisi econòmica derivada de la depreciació del petroli

24

Les darreres protestes a Palestina suggereixen que hi ha una nova generació que exigeix un canvi

L'última batalla dels 'hibakusha'?

Supervivents de la bomba atòmica d'Hiroshima s'uneixen a les protestes contra la militarització del Japó

Jordi de Miguel Capell
@jordidemiguel

Una imatge històrica dels efectes dels atacs nuclears estatunidencs / ARXIU

Des de l'agost, milers de persones s'han llançat als carrers per exigir la derogació de les lleis de la guerra

A l'illa d'Okinawa, creix la resistència contra les bases militars nord-americanes

Només resquills, alguns fragments inconnexos. Del dia en què Masashi Ieshima i Kuniko Kimura s'havien de convertir en *hibakushas*, apenes en queden records. Ell només tenia tres anys i, ara, amb prou feines pot recobrar el roig furiós cremant un bosc més enllà de Koi i l'olor penetrant de les cremades infestades de cucs. Kuniko en tenia dos més i sí, recorda la llum blanca, l'explosió i la foscor sobrevinguda, però també la posterior corredissa per buscar aixopluc. D'aquell desesperat camí enfosquit per la cendra, reviu els plors de la mare en trobar morta la nena a qui minuts abans havia negat l'aigua (havia sentit dir als militars que el remei podria ser contraproduent). "Li hauríem d'haver donat aigua, li hauríem d'haver donat aigua", repeta somicant. Qui sap si Kuniko va aprendre la noció del deure en aquell camí. Des del dia en què els EUA van llançar la bomba atòmica sobre Hiroshima, ella i Masashi Ieshima són *hibakusha*, "persones afectades per una explosió", supervivents que dediquen el que els resta de vida a alertar sobre els perills de l'armament nuclear. Ho fan amb la mateixa convicció amb què ara lluiten contra el seu propi govern.

Les lleis de la guerra tornen al Japó

Fa dos anys que el president japonès és l'enemic número u dels *hibakusha*. Shinzo Abe ja havia escalat moltes posicions quan, el desembre de 2013, va anunciar que, a banda de redistribuir l'exèrcit per tot el territori (fins ara, les tropes es concentraven al nord i a l'est del país), incrementaria un 5% la despesa militar amb la compra de cinc submarins, disset avions híbrids i 52 vehicles amfibis. El pitjor, però, encara havia d'arribar. El setembre passat, el president va fer valer l'aliança amb el partit

conservador Komeito per aprovar un seguit de lleis que, per primera vegada des de la Segona Guerra Mundial, faculten les Forces d'Autodefensa a intervenir fora del país.

Per justificar la decisió, l'executiu ha esgrimit reiteradament l'amenaça nord-coreana, les creixents tensions territorials amb la Xina i la necessitat de donar suport a les forces aliades. Però res d'això no convenç el 60% de la població que s'hi oposa: les lleis, diuen, suposen el punt final a la voluntat pacifista del Japó de postguerra, consagrada a l'article 9 de la Constitució. "Estic avergonyit del meu govern. En lloc de prendre el lideratge en la promoció del desarmament, ha aprovat una legislació de guerra sense tenir en compte els costos que això comporta. Fa 70 anys ja ho vam viure". Amb el cap cot, Masashi Ieshima fa lliscar un foli verd sobre la taula. El foli conté el mateix text que va entregar als seus tres néts el mes d'abril, abans de viatjar a Nova York per donar el seu testimoni.

"La meva crida al món"

"El matí del 6 d'agost de 1945, el meu pare havia tornat a casa després del seu torn de nit com a vigilant d'atacs aeris. Dormia a 1,8 quilòmetres del centre de l'explosió quan l'esclat de llum el va sorprendre. Tots els vidres de la casa es van trencar, el sostre va sortir volant: semblava que, a la nit, podríem veure la lluna des de l'habitació. La meua mare tenia el cos ple de vidres trencats. La meua germana petita dormia d'esquenes a la finestra i per això no va resultar ferida. Jo jugava a l'entrada i, miraculosament, vaig sortir-ne il·lès. Deu anys després, el pare es va haver d'operar d'un càncer d'estómac. Als seixanta,

va morir d'un altre càncer al maxil·lar. En aquell temps, jo no pensava en les causes de la seva mort, però ara estic segur que les malalties van ser efecte de la radiació de la bomba. Si no, per què va morir? Les armes nuclears són l'enemic dels meus pares", va escriure Ieshima.

Memòria captiva

També la família de Kuniko Kimura va emmalaltir després de l'explosió. La mare va acabar postrada al llit, amb osteoporosi i una dolorosa desviació de columna; el seu germà va morir després de patir un atac de cor i una insuficiència renal aguda: tots dos havien entrat a la ciutat diverses vegades per buscar familiars. "Com que no conec prou els efectes de la radiació, no puc assegurar que les malalties fossin causades per la bomba, però sé que, si no hagués estat per aquell atac, tots dos haurien viscut millor". Avui dia, milers d'afectades de primera i segona generació continuen acudint als centres mèdics per buscar respostes. Del govern, però, només reben respostes tèbies: tot el que envolta l'atac nuclear continua cobert d'un tel emmudit. També la memòria. A la ciutat de Chiba, les autoritats locals no permeten que l'associació de supervivents faci xerrades a les escoles. A Tòquio, no volen saber res de la construcció d'un museu de la memòria.

"A Hiroshima i Nagasaki hi ha molt d'interès, però, a la resta del país, no es té massa idea del que va succeir l'agost de 1945. Tot allò que hem conseguit ha estat gràcies a la nostra lluita, no a la voluntat del govern", lamenta Kimura. Per a Ieshima, la desídia governamental obeeix a una sola raó: "La política del

Japó està subordinada als EUA". "Després de l'atac, el govern japonès va col·laborar a minimitzar i menystenir el dany provocat per les bombes. Poc després del bombardeig, els EUA van crear una comissió per avaluar les conseqüències de la radiació. Cridaven els supervivents per passar revisions mèdiques, però tan sols volien extreure'n dades, mai no van oferir prou tractament. Avui, el programa d'atenció a les víctimes està finançat pels EUA en un 60% i algunes malalties continuen sense ser admeses com a efecte de les explosions". Passa el mateix amb la militarització, diu Ieshima: "L'aliança militar amb els EUA és la base de la nostra política exterior. Per això s'han aprovat les lleis de la guerra".

Okinawa: l'esquerda pacifista

Tot i que el president Abe no ha mostrat cap intenció de fer-se enrere, hi ha esperança que les coses canviïn. Des del mes d'agost, milers de persones s'han llançat als carrers de Tòquio per exigir la derogació de les lleis de la guerra. "La situació ha canviat", afirma Ieshima. "Molta gent està determinada a iniciar una campanya contra el govern. Milers de joves que tradicionalment no han estat interessades en la política han encercat el parlament per exigir que es respecti la constitució pacifista. Fins i tot hi ha membres de l'exèrcit que intenten desertar. No volen matar ni ser morts en una guerra". La possibilitat de canvi no s'albira llunyana. *Hibakushas* i opositors a Shinzo Abe apunten a les eleccions legislatives del proper mes de juliol i ho fan amb la força que els dona l'exemple d'Okinawa. Aquesta localitat, bastió tradicional dels EUA, està ocupada per 20.000 marines i desenes d'instal·lacions militars. Ara, pacifistes, ecologistes, moviments socials i població local s'han unit al nou governador, Onaga Takeshi, per impedir la construcció d'una nova base militar estatunidenca a la costa d'Henoko. Malgrat que el govern central ha donat ordres perquè es comencin les obres, Takeshi es manté ferm i ha anunciat que revocarà el permís per executar-les. Per a Masashi Ieshima, és l'esperit d'Okinawa el que cal traslladar a la resta del país: "Abe no ha escoltat la gent i ara el traurem del poder".

Menys armes nuclears, però més destructives

La visita de Kuniko Kimura i Masashi Ieshima a Catalunya, organitzada pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau en col·laboració amb l'International Peace Bureau i l'associació japonesa Gensuikyo, està emmarcada en la Campanya internacional per a l'abolició de les armes nuclears (ICAN), integrada per més de 400 organitzacions de 95 països. S'estima que, actualment, hi ha 16.000 caps nuclears al món. Tot i que, des de la dècada dels 80, l'arsenal s'ha reduït a escala global, segons la campanya, tots els estats amb aquest tipus d'armament —els EUA, Rússia, la Xina, la Gran Bretanya, França, Israel, el Pakistan, l'Índia i Corea del Nord— estan duent a terme programes de manteniment i modernització que multipliquen la seva capacitat destructiva. Per contra, una fita històrica: 113 països s'han compromès a treballar per l'estigmatització, la prohibició i l'eliminació de l'armament nuclear adherint-se, des del desembre passat, a l'anomenat Compromís Humanitari. L'Estat espanyol no és un d'ells.

Dos supervivents del primer atac / RAMON FORNELL

El Sudan del Sud: la independència dividida

Cinc anys després de proclamar-se sobirà, el futur d'aquest jove Estat africà no sembla gens prometedor

Òscar Mateos / Iván Navarro
@oscarmateos1 / @ivanbentor

Els darrers cinquanta anys, des de la creació de l'Organització per a la Unitat Africana, només Eritrea havia aconseguit modificar les fronteres al continent

El Sudan del Sud va aconseguir constituir-se com a Estat, però els seus primers quatre anys d'història han estat molt convulsos i marcats pels conflictes interns

El Sudan del Sud es va convertir, l'any 2011, en el cinquanta-quatrè Estat africà. Aquest fet històric, que suposava la divisió del Sudan en dos estats diferents (el Sudan i el Sudan del Sud), derivava d'una llarga història de violència armada i de greus crisis humanitàries. La guerra va enfrontar durant gairebé 40 anys (en dos grans períodes, 1956-72 i 1983-2005) el govern del Sudan amb els moviments secessionistes del sud (principalment el Sudan People's Liberation Army, SPLA). El balanç va ser esferèidor: més de dos milions de morts i de quatre milions de persones desplaçades per la violència. Ha estat un dels conflictes més sagnants de la història postcolonial de l'Àfrica subsahariana.

Cap dels dos bàndols no era capaç de guanyar aquesta llarga guerra. El cansament resultant, unit a les pressions diplomàtiques exercides per agents regionals (com la Intergovernmental Authority on Development, IGAD, que agrupa diversos estats de la Banya d'Àfrica) i internacionals (els Estats Units, la Unió Europea, Noruega, etcètera), va desembocar en un històric acord de pau el gener de 2005. El document, signat pel president sudanès Omar al-Bashir i pel líder de l'SPLA, John Garang, plantejava la formació d'un govern d'unitat nacional entre els actors del nord i del sud, a més de la celebració d'eleccions i d'un referèndum d'autodeterminació vinculant al sud del país.

Moltes veus expertes i analistes del conflicte sudanès van pensar que aquest darrer aspecte seria, amb tota probabilitat, inaplicable: el govern de Khartoum no estaria disposat a perdre un territori on hi havia quantioses reserves petrolíferes que, en cas de secessió, ja no podria gestionar.

Moltes afirmaven que l'acord de pau esdevindria paper mullat i que es generarien noves tensions entre ambdues bandes periòdicament. Cal recordar, a més, que només Eritrea -que s'havia independitzat d'Etiòpia vint anys abans- havia aconseguit modificar les fronteres al continent. En això, hi va tenir molt a veure l'Organització per a la Unitat Africana (OUA), avui Unió Africana. Des de la seva creació el 1963, aquesta entitat havia defensat a ultrança la integritat territorial de tots els estats africans. El posicionament de l'OUA va influir extraordinàriament en qualsevol intent d'annexió o de secessió fora dels límits fronterers establerts després de la colonització. Va neutralitzar les aspiracions de territoris com Cabinda a Angola,

El juliol de 2012, es va commemorar el primer aniversari del nou país amb una desfílada militar / PAULA BRONSTEIN

2ª MOSTRA INTERNACIONAL DE CINEMA I FORMACIÓ EN DRETS HUMANS DE LES PERSONES MIGRANTS

BARCELONA 27 D'OCTUBRE 1 DE NOVEMBRE DE 2015

ENTRADA LLIURE I GRATUITA

Centre Civic Pàl·ladium
Carrer del Regomir, 3
Institut Francès
Carrer Mola, 8
Casal del Pou de la Figuera
C/ Sant Pere més Baix 20
Rambla del Raval
C/ Sant Vella
Zoo de Barcelona
C/ de la Font de Sant Joan

CINE MIGRANTE

www.cinemigrante.org

Facebook: cineMigranteBarcelona
Twitter: @CineMigrante
Instagram: @CineMigranteBCN

Una celebració de la independència / PAUL BANKS

Algunes veus, com el mateix president Kiir, plantegen superar divisions amb un federalisme ètnic que dividiria el territori en 28 estats representatius de les principals comunitats

Econòmicament, el país depèn en un 75% dels ingressos estatals procedents del petroli, en un moment en què el preu del cru ha baixat estrepitosament

Biafra a Nigèria, Caprivi a Namíbia, Azawad a Mali, Casamance al Senegal o Katanga a la República Democràtica del Congo.

Sigui com sigui, en el cas del sud del Sudan no va ser així. Entre el 9 i el 15 de gener de 2011, es va celebrar un referèndum d'autodeterminació, que va registrar una participació del 97,5%. El *si a la independència* va aconseguir el 98,83% dels sufragis. Amb el plebiscit validat per la comunitat internacional, el 9 de juliol d'aquell any, el Sudan del Sud es va convertir en un nou Estat.

Entre la 'divisió sud-sud' i la pau liberal

Però els escassos quatre anys d'història d'aquest nou país han estat molt convulsos. Durant la guerra amb el govern de Khartoum, un dels elements que ja va caracteritzar el conflicte va ser, precisament, el de les divisions que existien entre els diferents grups ètnics del sud, especialment entre els dos més nombrosos (dinkas i nuer), així com entre dinkas i la resta de grups més minoritaris. El president sudanès Omar al-Bashir va saber explotar a la perfecció aquest factor durant tota la guerra amb l'SPLA. Així, una de les principals estratègies consistia a donar suport logístic a aquells grups armats del sud del país que volien acabar amb l'hegemonia dinka, o bé a alimentar discursos i rumors que poguessin augmentar els greuges entre els diferents pobles de la zona.

L'horitzó del referèndum de 2011 va ajudar a congelar moltes d'aquestes divisions. Ja des de 2005, però, l'accidentada mort de John Garang, líder de l'SPLA i figura essencial per a la cohesió de les diferents comunitats locals, va provocar que les lluites de poder i les tensions en el nou escenari postacord es comencessin a agreujar. Amb la configuració del nou Estat el juny de 2011, la situació es va fer cada cop més insostenible. El punt d'inflexió es va produir el desembre de 2013, quan va començar una escalada de violència entre sectors partidaris del nou president del país, Salva Kiir (dinka), i partidaris del vicepresident, Riek Machar (nuer). En pocs mesos, van morir més de 50.000 persones; més de dos milions van patir desplaçaments forçosos. Després de greus episodis d'enfrontaments armats i de diversos alto el foc, el setembre de 2015, ambdues parts van signar un acord de pau.

Malauradament, però, l'acord signat pels sectors partidaris de Kiir i de Machar sembla de poc recorregut per dos motius principals. Per una banda, la IGAD-Plus (grup format pels membres afri-

cans de la IGAD més els Estats Units, la UE, les Nacions Unides, el Regne Unit, la Xina i Noruega) ha forçat ambdues parts a signar aquest acord malgrat les enormes discrepàncies existents entre les diferents faccions del Sudan del Sud. Una de les principals motivacions ha estat aconseguir estabilitat política i econòmica en una regió on s'extreu un petroli fonamental per a molts actors internacionals. Per altra banda, els continguts de l'acord perseguixen novament que un país africà implementi l'anomenada pau liberal: el desplegament d'un seguit de reformes molt exigents (celebració d'eleccions, mesures anticorrupció, liberalització de l'economia, reforma del sector de la seguretat, etcètera), que essencialment són dissenyades i tutelades per part de la comunitat internacional a canvi de la concessió de recursos. Els resultats d'aquest tipus de reformes acaben tenint un impacte infim en la vida de les persones i en la transformació dels problemes d'aquella societat.

Quin futur, doncs, per al Sudan del Sud?

El futur d'aquest jove Estat africà no sembla gens prometedor. Econòmicament, el país depèn en un 75% dels ingressos estatals procedents del petroli, en un moment en què el preu del cru ha baixat estrepitosament i en què, a més, la seva producció ha disminuït de manera dràstica (dels 490.000 barrils diaris de l'any 2010 als 160.000 actuals). Això ha sumit el país en una terrible espiral d'endeutament i d'empitjorament de les condicions de vida del conjunt de la població (quatre dels onze milions d'habitants del país es troben en una situació alimentària crítica).

Políticament, el Sudan del Sud ha de fer front a un règim patri-monial i molt corrupte, en què el petroli ha comprat favors polítics i militars a aliats de tot tipus i una elit s'ha enriquit de manera exponencial. Però, sens dubte, la convivència entre els diferents grups continua sent el gran repte intern, en un moment en què les diferències i els greuges s'han fet més forts que mai. Caldrà aprendre d'iniciatives que, en el passat, van ser claus per enfortir la cohesió, com el diàleg sud-sud impulsat pel mateix SPLA, o bé de la multitud d'experiències de reconciliació implementades per organitzacions locals de la societat civil. Tanmateix, algunes veus, com el mateix president Kiir, plantegen una solució de federalisme ètnic que dividiria el territori en 28 estats representatius de les principals comunitats. La resolució d'aquests aspectes interns, molt complexa, necessita, sobretot, la participació i el protagonisme dels actors polítics i socials locals en tot el procés i no la mera imposició d'una bateria de mesures essencialment externes.

A escala regional i internacional, també existeixen nombroses claus a tenir en compte. Les aliances entre uns i altres dibuixen una realitat molt intricada: el Sudan, l'antic enemic, continua enfortint els sectors rivals del govern independent del Sudan del Sud, el gran aliat del qual és Uganda. Per la seva banda, els Estats Units i la Xina saben de l'importància de controlar un país cabdal pels seus interessos geoeconòmics, mentre que les Nacions Unides hi tenen més d'11.000 cascos blaus desplegats, en el marc de la Missió d'Assistència de les Nacions Unides al Sudan del Sud.

Aquesta nova república africana, doncs, ha començat a escriure la seva història amb noves ferides. Aprendre del passat i de les dimensions diferents i complexes que caracteritzen aquest conflicte serà fonamental perquè el futur pugui dibuixar-se amb certa esperança. Sobretot per a una població que fa dècades que pateix el llast de la incertesa i la violència de la guerra. ◀

CONCERT
BENVINGUTS REFUGIATS

مرحبا باللاجئين

21 novembre

21h a Cotxeres de Sants
Carrer de Sants, 79, 08014 Barcelona
L3 Plaça de Sants

Organitzat

Col·labora

Directa

Contacte: rospassora@indomani.net

MÀRTIRES DEL COMPÁS
JOSÉ EL CHATARRA
TERRORISTAS DEL SON

El fruit d'anys d'ocupació

L'actual onada de violència mostra una nova generació palestina que vol un canvi, després de 67 anys de conflicte

Ana Alba
@analba
Jerusalem

L'onada de violència que sacseja Palestina i Israel des que va començar el mes d'octubre és la més forta que es produeix des de la segona intifada (aixecament palestí contra l'ocupació israeliana del 2000 al 2005). Algunes palestines afirmen que ens trobem davant l'inici d'una tercera intifada, però d'altres apunten que només es tracta d'una altra espiral de violència cíclica causada per l'ocupació. Des que es va crear l'Estat israelià, fa 67 anys, hi ha hagut conflicte, violència i repressió. L'analista palestí independent Omar Barghouti creu que "l'onada d'àmplia resistència popular palestina que s'està produint, sigui una intifada o no, indica que una nova generació palestina està disposada a descolonitzar la seva ment i reviuire l'esperança del poble per la llibertat, la justícia i l'autodeterminació".

"L'efecte psicològic que pesava en la generació de Mahmud Abbàs -el president palestí- ha desaparegut. El jovent ha perdut la por, no té esperança i vol un canvi. Veu que hi ha una altra vida al món i vol viure-la, però Israel li ho impedeix", explica Mohammed Khatib, membre del Comitè de Coordinació de la Lluita Popular contra l'ocupació israeliana. Khatib pensa que l'onada de protestes, atacs i brutalitat policial i militar -que és permanent- podria ser "un assaig" o un embrió de la tercera intifada, però que acabi sent així o no dependrà de la voluntat popular. De moment, les accions palestines no estan organitzades ni articulades per cap facció, encara que algun grup palestí hagi encoratjat a una tercera intifada. Els braços armats d'algunes formacions van quedar pràcticament desmantellats i alguns dels que van pertànyer a forces afins a Al-Fatah van acabar integrant-se als serveis de seguretat palestins.

Atacs de colons i irrupcions policials

L'onada de violència és fruit de la continuïtat "del règim d'ocupació, colonització i apartheid d'Israel", creu Barghouti. Segons aquest analista, "la repressió i la violació dels drets humans han assolit nous nivells". La violència dels colons israelians que viuen als assentaments situats en territori palestí ha existit des que va començar l'ocupació. Els colons continuen cremant i robant collites i agredint camperols palestins, però els atacs s'han anat agreujant especialment durant els últims dos anys: incendien propietats palestines, inclouen cases, i han comès assassinats que, ara per ara, han quedat impunes.

També ha augmentat la violència contra persones palestines exercida per població israeliana jueva que no és colona. En molt pocs casos s'ha castigat. I el nou govern del primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, amb un gran nombre de membres de la ultradreta, no sembla molt procliu a contenir aquestes accions. A més, s'han disparat les visites d'extremistes a l'Esplanada de les Mesquites, ubicada a la part est de Jerusalem, ocupada per Israel des de 1967 i annexada el 1980. Allà es troba la mesquita

d'Al-Aqsa, tercer lloc més sagrat per a l'islam. Juntament amb l'augment de visites de radicals, s'han incrementat les irrupcions de la policia per protegir les visitants jueves.

Descontentament amb l'estat de les coses

Perquè la situació que es viu ara es pugui convertir en una tercera intifada seria indispensable el suport de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP), que no sembla disposada a implicar-s'hi. Al discurs que va pronunciar el 30 de setembre passat a l'assemblea general de l'ONU, Abbàs va advertir que el poble palestí no podia continuar comproment-se a respectar els acords de pau d'Oslo -firmats el 1993- si Israel continuava violentant-los. Però aquest anunci no significa que estigui disposat a donar suport a una nova intifada.

És cert, però, que ara les forces palestines no impedeixen les protestes a les zones de Cisjordània que controlen. Segons Barghouti, aquestes protestes "són massa fortes perquè les reprimeixi l'ANP, que va ser dissenyada, segons Oslo, com a subcontractant de l'ocupació". A això, s'hi afegeix un problema de credibilitat del president i de la mateixa ANP. Una enquesta del Centre Palestí per a la Política i la Investigació publicada el setembre mostra que el 65% de la població palestina voldria que Abbàs dimís. Tot i que estan fartes dels seus líders i de l'*statu quo* imposat per Oslo i potser el que voldrien és revoltar-se contra l'ANP, moltes palestines no veuen una alternativa clara ni millor o no se senten prou fortes per fer la revolució interna. ◀

Un manifestant intenta trencar un tros de mur durant unes protestes a Jerusalem Est l'11 d'octubre de 2015

De moment, les accions no estan organitzades ni articulades per cap facció concreta, encara que algun grup hagi encoratjat a una tercera intifada

Segons l'analista Omar Barghouti, les protestes "són massa fortes perquè les reprimeixi l'ANP, que va ser dissenyada com a subcontractant de l'ocupació"

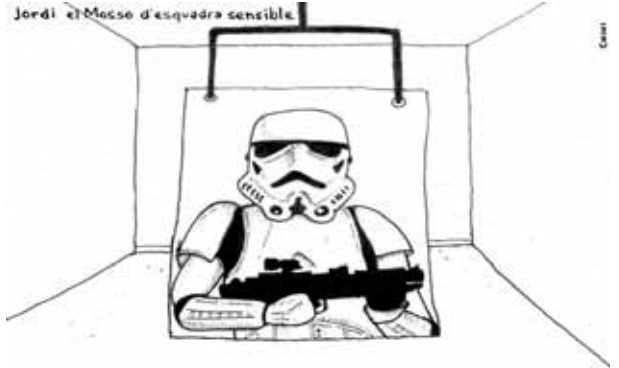

La Decadència d'Occident FESTES MAJORS

Dibuixos: El Marquès / Guió: C. Mordoh

www.facebook.com/aferrermarques

En Jordi confon làser amb Tàsser. Quan li expliquen que els Mossos portaran aquestes pistoles s'imagina coses.

28-29

El documental 'No estem sols' ofereix un passeig pel mosaic de lluites socials sorgides a l'escalf del 15-M

30

Escrita per un metge de l'època, 'Boxcar Bertha' novel·la la vida d'una rodamón als Estats Units de principis del segle XX

Vuit anys reivindicant l'ànima negra de la cultura

El festival de música negra Say It Loud s'ha convertit, amb els anys, en un referent cultural. El dijous 22 d'octubre començarà la seva vuitena edició a La Farinera del Clot de Barcelona. Dos dels seus organitzadors fan un balanç del passat i un tast del futur

/ JOAN "NEGRESCO-LOR" FERNÁNDEZ

A banda de programar noms referencials del funk, el hip hop o l'afrobeat, el SiL d'enguany ha volgut saldar un compte pendent amb la tradició del jazz

Una de les altres novetats és que, en el marc d'una col·laboració amb el Barcelona Beer Festival, la cervesa que se servirà a la majoria dels actes serà artesana

Manel Ros
@manelrosalvador

“La cultura és una arma indispensable en la lluita per la llibertat”. Tota una declaració d'intencions. Aquesta frase de Malcolm X és la que ha triat el Say It Loud (SiL) com a lema per l'edició d'aquest any. I ja en van vuit, quasi res. El SiL és el festival de música negra -hip hop, jazz, funk, reggae o soul- que tindrà lloc del 22 al 30 d'octubre a La Farinera del Clot de Barcelona.

Però l'ànima no viu solament de música. Any rere any, el festival ha anat ampliant el programa amb exposicions, xerrades, discòfòrums, projeccions i sessions. “Va néixer amb la voluntat d'obrir espais per a la música negra a Barcelona en un moment en què l'escena era rica en bandes, però força invisibilitzada a les programacions”, explica Xavi Urbano, activista cultural i un dels organitzadors del festival. Amb el SiL, diu Urbano: “Volem mostrar com entenem el paper de la cultura; no entendre-la només com un bé de consum, sinó com quelcom que tingui capacitat d'interpel·lar-nos, preguntar-nos o, fins i tot, transformar-nos”.

L'esdeveniment va començar amb la programació d'un seguit de concerts fins que es va transformar en una proposta més complexa. Com recorda Urbano, va començar “a tenir una comunitat que se l'ha fet seu” i això facilita “que molta gent assisteixi als concerts sense conèixer la banda, només per la confiança que els mereix que estigui programada al SiL”. I qui té la culpa que aquest projecte hagi arribat a la vuitena edició? “Té molt de militància, no hauria estat possible sense la col·lectivitat humana que es mou al seu voltant”. Les propostes del SiL “tenen dificultats per créixer i mantenir-se en una ciutat culturalment tan dura com Barcelona”, afirma Urbano.

Aquest any, un dels plats forts del SiL serà el concert de The Souljazz Orchestra (divendres 23). Aquest grup canadenc, referència afrobeat i funk a escala mundial, presentarà el seu darrer disc *Resistance*. Un nom rellevant del hip hop mesclat amb funk i jazz, Akua Naru (divendres 30), actuarà per primera vegada a casa nostra i presentarà *The Miner's canary*. El tercer concert destacat serà King Kong (dissabte 24), veterà *deejay* i cantant jamaicà resident a Etiòpia. King Kong farà sonar la seva música al 8 Hours Reggae Run, acompanyat pel col·lectiu francès Irie Ites i gent de casa com Black Up, Fire Warriors i Rebelmèdiaq. Pel que fa a les novetats, l'activista cultural Pablo Tudela, també membre de l'organització, avança: “Per primera vegada, podem oferir una exposició on intentarem reflectir com ha cristal·litzat la cultura de la música negra urbana -concretament, el moviment hip hop- a casa nostra”. També és el primer any que la jornada de música jamaicana, gratuïta i a l'aire lliure, incorpora un artista internacional.

Ahora, el SiL d'enguany ha volgut saldar un compte pendent amb el jazz. Per aquest motiu, el dissabte 24 tindrà lloc el vermut Jazz it Loud, amb quatre noms de referència: Marcel·lí

Bayer, Santi Careta, Vic Moliner i Ramon Prats. Dijous 29, a la llibreria Pebre Negre, també s'oferirà un taller de maridatge de vi i jazz.

Malcolm X

Aquest any és el cinquantè aniversari de l'assassinat de Malcolm X i el SiL ha aprofitat l'efemèride per reivindicar-lo: “Malcolm és una figura fonamental en l'imaginari dels moviments socials internacionals, sobretot en el del moviment d'alliberament negre”, explica Tudela. El seu llegat és present “en totes les expressions culturals de la comunitat negra, de les quals la música és -potser- la més universal”. “Les idees de Malcom s'han reflectit en multitud de temes de música negra, independentment del gènere: jazz, rap, soul, funk, *rocksteady*, afrobeat...”. El dia 30 es podrà aprofundir sobre aquest tema a la xerrada que es farà sota el títol *Malcolm X: cultura, comunitat i poder negre*.

Autogestió i cervesa artesana

El festival no és autogestionat al 100%, ja que compta amb una aportació econòmica de La Farinera del Clot, però més del 50% del

“Jo explicaré la meua història, jo cantaré el meu dolor”

Amb totes les entrades venudes, Akua Naru actua per primera vegada a Catalunya el 30 d'octubre. A la seva qualitat musical, s'hi afegeixen unes lletres potents que ens parlen d'esclavatge, representació de gènere i sexualitat

Say it Loud. 8è Cicle de Música Negra de Barcelona
Del 22 al 30 d'octubre
Farinera del Clot, Barcelona
Tota la programació a www.sayitloud.cat

El certamen va començar com la programació d'un seguit de concerts, però s'ha transformat en quelcom més complex / SERGI PANIZO

Carla Alsina Muro
@Ahurea_

Una de les convidades estrella de l'edició d'enguany del Say It Loud, amb molt d'encert, és Akua Naru. Artista britànica establerta a Colònia, Alemanya, pren l'espai discursiu que obre el hip hop per narrar en primera persona l'experiència de les dones negres en societats multiculturals. A més de fer una crítica aferrissada de la representació de les dones dins l'escena hip hop, les seves lletres també ens parlen de la història de l'esclavatge, la representació del gènere i la sexualitat.

“The World is Listening”, per exemple, homentaja el poder de les veus de les dones al hip hop. Versa sobre el respecte a les pioneres, grans artistes que, sovint, han restat a l'ombra. Amb aquesta cançó, Naru anima a augmentar la presència de *femecees* -dones raperes feministes- apuntant a la disputa del poder “per la manera com negociem l'espai del sexe” i fa una genealogia de les seves fonts d'inspiració artística.

La seva música s'omple de versos de felicitat, amor i autoestima. Amb “The Mo(u)rning”, parla sobre el fet que l'amor propi és el primer enamorament. Naru retorna el poder de la paraula al cos i, amb la seva pràctica, modifica la representació dels cossos de les dones i els rols de gènere. Un altre exemple és “Poetry, how does it feel”, en què, a partir d'una lleugera insinuació feta amb un timbre de veu suau i

seductor, parla de sexualitat i situa el seu plaer sempre al centre. Les possibilitats que ofereix el llenguatge situen la lletra fora del binarisme hetero-homo. La peça acaba sent un elogi del desig, la recerca d'allò que ens omplirà, un reconeixement en primera persona d'una sexualitat dolça i curosa, cosa que xoca frontalment amb la representació de les dones negres que acostuma a transmetre el hip hop.

Crítica descolonial

Naru també incorpora la crítica descolonial. A “The Journey Aflame”, fa un exercici ferotge de reescritura de la història usurpada de l'esclavatge. Des de la narrativa que obre el hip hop i a partir de relats de familiars i amigues, Naru crea una història pròpia de la seva vinculació, com a dona negra, amb l'alliberament i narra la seva alegria i el seu dolor en relació amb aquest vincle.

Els feminismes negres expliquen que les dones negres pateixen una doble negació a partir d'una exclusió i d'un interrogant. L'escriptora i activista feminista Bell Hooks reprèn la pregunta que es planteja en un dels primers textos d'aquest corrent feminista, obra de Sojourner Truth: “No sóc una dona?”. Des dels feminismes negres, la identitat de les dones és reclamada i reconstruïda simultàniament, ja que es parteix d'una no-categoria: és que les negres no són dones? L'única estratègia possible des de la negació és un exercici de desconstrucció. Destruir la negació a partir de la qual les dones negres han estat exclou-

ses de la categoria de dones per avançar, repensar-se i reconstruir-se des d'altres categories. Recuperar la veu i generar un discurs nou.

A “The Journey Aflame”, Naru repeteix insistentment: “Qui explicarà la meua història? Qui cantarà el meu dolor?”. El seu afany és situar la seva veu per generar pensament. I, significant-se com a agent, continua dient insistentment: “Jo explicaré la meua història, jo cantaré el meu dolor”. Com deia Bell Hooks a *Talking Back. Thinking Feminist. Thinking Black*: “Cal que fem la feina nosaltres mateixes si volem conèixer més sobre la nostra experiència, si volem veure aquesta experiència des de perspectives no conformades per la dominació”. La poeta i escriptora Audre Lorde afirmava que “si no et defineixes tu mateix, pots morir trepitjat en les fantasies d'altres persones i se't menjaran viu”. Dins el moviment pels drets civils del segle xx, l'activisme de les dones negres va ser eclipsat pel dels homes negres, ombra que perdura fins a l'actualitat: la cultura de la representació social les ha deshumanitzades, les ha *trepitjades* i les ha mostrades en forma de caricatura, com a dones del gueto cridaneres i enfadades.

Akua Naru, en canvi, ens mostra que el hip hop pot servir per obrir la política de gènere de l'emancipació i l'alliberament, una obertura que comença amb l'ensenyança i la celebració d'una història veraç centrada en l'agència de les dones negres i en la celebració del lloc que ocupen al món, que continua en construcció. ◀

pressupost sí que ho és. Segons Tudela, en el terreny cultural, “s'ha de trobar un equilibri entre com es fan les coses i quines coses es fan”. Al SIL, recorda, s'hi pot trobar una oferta de qualitat al voltant d'una temàtica molt concreta: “Els preus d'entrada i de la barra són força assequibles, l'oferta gratuïta és àmplia i no es desenvolupa en una sala comercial”. És en aquest punt on el caràcter autogestionari pren encara més sentit, “sobretot en una ciutat on es busca que el públic sigui un mer consumidor i l'oferta cultural es mesura exclusivament en termes de rendibilitat”.

Una de les altres novetats és que, en el marc d'una col·laboració amb el Barcelona Beer Festival, la cervesa que se servirà a la majoria dels actes serà artesana, no d'una gran multinacional. Per a Tudela: “Aquests són valors que, a poc a poc, volem afegir a l'hora de consumir a la barra. Perquè no ens agrada el paper que estan jugant algunes grans corporacions de cervesa industrial dins el sector cultural de Catalunya, sobretot en el terreny dels patrocinis”. A més, recorda, “hi ha una connexió romàntica entre la música planxada en vinil, un bon solo de saxo i una bona birra freda feta amb amor”. Tot plegat i més comença aquesta setmana. Què més pot demanar una amant de la música? ◀

Akua Naru
The Miner's
canary, 2015
The Urban Era
www.akua-naru.band-camp.com

L'artista ens mostra que el hip hop pot ser una eina per a l'emancipació i l'alliberament de les dones

Càmera i acció: revoltes ciutadanes a peu de carrer

'No estem sols', del realitzador Pere Joan Ventura, ens ofereix un passeig documental pel mosaic de lluites que es mobilitzaven a l'Estat espanyol el 2014 a l'escalf del 15-M

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

"És veritat que un altre món és possible; però, perquè sigui possible, queda molta feina per fer"
(Josep Fontana)

Han passat quatre anys i mig de la indignació popular més important registrada a l'Estat espanyol des de la reforma política. Una revolta que va cristal·litzar espontàniament el 15 de maig de 2011, quan milers de persones van omplir les grans ciutats per exigir un nou model de governança.

Sota els efectes de la fallida de Lehman Brothers de 2007, el sud d'Europa es va trobar immers en una crisi sense precedents que, a casa nostra, va desembocar en la caiguda del mercat de la construcció i en l'endeutament de milers de famílies, atrapades en una espiral d'atur i pèrdua de poder adquisitiu. La crisi, accelerada per la corrupció política i el deteriorament de la productivitat, va deixar un paisatge desolador, del qual només s'ha sabut sortir d'una manera: amb la creació d'una classe precària que veu com la riquesa es concentra en molt poques mans.

Imatges del descontentament

Aquest període d'austericidi i rescat bancari ha proporcionat imatges que passaran a l'imaginari col·lectiu: cues als menjadors socials, desnonaments exprés i càrregues policials, però també escenes de solidaritat entre les víctimes del daltaibax econòmic. Una llarga seqüència a mig camí entre el malestar i l'esperança que no tindria sentit sense l'eclosió del 15-M, des d'aleshores present al retrovisor de la història.

El documental de Pere Joan Ventura *No estem sols*, coproduït pel cineasta Pere Portabella i el periodista i conductor televisiu Gran Wyoming, proposa una interessant mirada retrospectiva. El realitzador vallessà s'apropa a personatges i col·lectius que, des de la seva geografia, han sabut projectar l'anhel d'una nova democràcia al servei de la majoria, no fonamentada en els dissenys de la troica i les corporacions privades.

El documental pren com a referència *iHay motivo!*, un film compost per 32 curts amb què Ventura i altres directors van denunciar, l'any 2004, les polítiques antisocials del govern que havia presidit José María Aznar. Deu anys després, el director

busca apropar-se de nou a les lluites que, en ple aprofundiment de les desigualtats, continuen al carrer per construir una societat més justa.

Fotogrames d'una catarsi col·lectiva

Amb la càmera a coll i un equip de professionals al darrere, Pere Joan Ventura recorre els moviments que, l'any 2014, veien la revolta com un antídoto a la crisi. En un dels paratges, apareixen l'Anna i el Francesc, dos activistes del Cabanyal (València) que lluitaven contra l'intent del PP de regalar aquest barri pescador als voltors immobiliaris. En resposta a l'operació ordida el 1998 per l'antiga alcaldessa, Rita Barberà, ells són el rostre d'una plataforma que, malgrat el silenci oficial, ha aconseguit aixecar una xarxa de complicitat equiparable a les dels iaioflautes o les *comadres* de Gijón. Dues altres experiències a través de les quals el

documental ens ensenya la força empàtica de lluitar per la igualtat de drets.

En el primer dels casos, la Rosario i altres companyes jubilades s'enfunden el groc en defensa dels serveis públics; en el segon, són dones de mitjana edat les que organitzen actes per reclamar una educació no sexista. La cinta s'atura, igualment, en les Mujeres por la Igualdad de Barredos, un col·lectiu de mares asturianes que, amb el suport de lideresses veïnals i antifranquistes, es mobilitzen contra la llei de l'avortament promoguda pel PP. És el cas de Begoña, de qui ens ensenya la seva militància diària després d'abaixar la persiana del seu establiment comercial.

En aquesta història coral, també hi apareixen les infermeres de la Marea Blanca que, l'any 2014, protestaven contra la privatització de la sanitat pública a la comunitat de Madrid i el Pedro reclamant una educació universal i de qualitat. Veiem la planti-

L'austericidi ha dut cues als menjadors socials i càrregues policials, però també escenes de solidaritat

El realitzador s'apropa a personatges i col·lectius que han sabut projectar l'anhel d'una nova democràcia

Imatges de l'actuació de l'orquestra Solfònica amb motiu del tercer aniversari del 15-M (adalt) i de la marxa andalussa de la dignidad de 2014 (abaix)

FES UN TRIO!

Subscriu-te amb 2 persones més i us regalem 3 samarretes!

MÉS INFORMACIÓ A www.directa.cat

*Promoció vàlida per a les subscripcions al paper

Illa de Panrico acampada contra l'expedient de regulació d'ocupació decretat per l'empresa o les marxés amb què el Sindicat Andaluz del Campo (SOC) reivindicava pa i feina per a tothom.

En un altre moment del documental, rememorem la mobilització estudiantil de rebuig a l'encariment de les taxes. I les famílies que, amb el seu coratge i la seva resistència, van obtenir un sostre a la Corrala de Sevilla. O les assemblees de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) de Barcelona, en què es vivia -des del suport mutu- la lluita contra uns desnonaments que encara expulsen milers de persones de les seves llars.

Territori en moviment

No estem sols obre el focus a tantes lluites com conflictes hi ha que les generen. Algunes d'elles estan formades per desenes d'activistes organitzades, però n'hi ha d'altres en què l'únic motor és el mateix personatge anònim. Són Martín, un jubilat que fa pancartes casolanes per repetir-les a les concentracions; Juan Luís, un professor d'universitat que explica la gènesi depredadora del capitalisme a l'alumnat, o la Dora, que colpeja per un desnonament, ha sortit de casa per alimentar la revolta al seu entorn més immediat.

Així transcorre el treball de Pere Joan Ventura, condensat en 90 minuts, després de 120 hores de rodatge pel Cabanyal, Madrid, Sevilla, Bilbao, Gijón, Barcelona o Salamanca. La pel·lícula ressegueix les lluites que Itziar González cartografia des del despatx, l'actor Juan Diego Botto glossa des del teatre i l'historiador Josep Fontana analitza entre xerrades i hores a la universitat. El resultat és un document complex que té l'astúcia necessària de recordar-nos el capital polític i cultural que va emergir arran del 15-M. Caldrà veure si l'obra queda per la posteritat com un treball d'arqueologia política o, per contra, les paraules de Fontana animant al combat es compleixen i la lluita continua. ◀

Del flamenc a les batucades: melodies per capgirar la història

Música col·lectiva per reivindicar la conservació del barri valencià del Cabanyal

"Si no puc ballar, la teva revolució no m'interessa" (Emma Goldman)

L'obra de Pere Joan Ventura dibuixa un trencaclosques de lluites apassionant. En la seva seqüència, tots els testimonis mostren el compromís de mantenir el llegat que va representar el 15-M. Però, a banda d'aquest fil conductor, el cineasta ens captiva amb un altre missatge tant o més punyent: el poder emancipador de la música. Com recordava Itziar González el dia de l'estrena, les expressions musicals que apareixen al film reflecteixen la vitalitat amb què els moviments dibuixen un món sobre bases justes i radicalment democràtiques.

La partitura que hi trobem encadena estils i músiques molt diverses. Hi surten grups de batucades que amenitzen les marxés de l'educació i les coreografies amb què un grup de noies reivindica el dret al propi cos. Apareix, també, una acció duta a terme al Parlament andalús el 26 de juny de 2014: tres cantautors flamencs van irrompre a l'hemicicle per denunciar les poli-

tiques de la troica i exigir un nou procés constituent. Tampoc no hi falta la coral de l'Hospital de la Princesa, que cada mes organitza una vetllada contra la privatització del centre, o les *comadres* de Gijón, que amb les seves melodies van convertir el Tren de la Llibertat en un entretingut viatge contra les lleis de l'exministre espanyol de Justícia, Ruiz Gallardón.

Aquest compendi de músiques van coincidir el 22 de març de 2014, amb motiu de la marxa estatal de les marees a Madrid. Allà, unes i altres van interactuar al bell mig del carrer: la Solfónica, la coral dirigida per David Alegre, es va desplegar al passeig de la Castellana amb un gran concert de música clàssica, mentre la Porta d'Alcalá s'omplia de tants artistes i melodies com lluites s'hi havien congregat. Ni les salves de la Policia Nacional no van poder emmudir aquestes bandes sonores que, a *No estem sols*, ens transporten a un període trepidant on el *metal* ens narra els moments més agres, mentre la rumba i la samba endolceixen una revolta que, malgrat tot, continua en marxa.

Les mobilitzacions contra els retallades i les protestes de les treballadores de Panrico també tenen el seu espai al film

Ingrid Strobl

PARTISANAS

La mujer en la resistencia armada contra el fascismo y la ocupación alemana (1936-1945)

ISBN 978-84-92559-64-0 | 520 pp. | 22,5 €

www.viruseditorial.net

El retrat de la contracultura que 'beatniks' i 'hippies' no pogueren emular

Es recupera la novel·la 'Boxcar Bertha', que novel·la les vivències de joventut d'una rodamón estatunidenca de principis del segle XX

Antoni Lluís Trobat
@antonitrobat

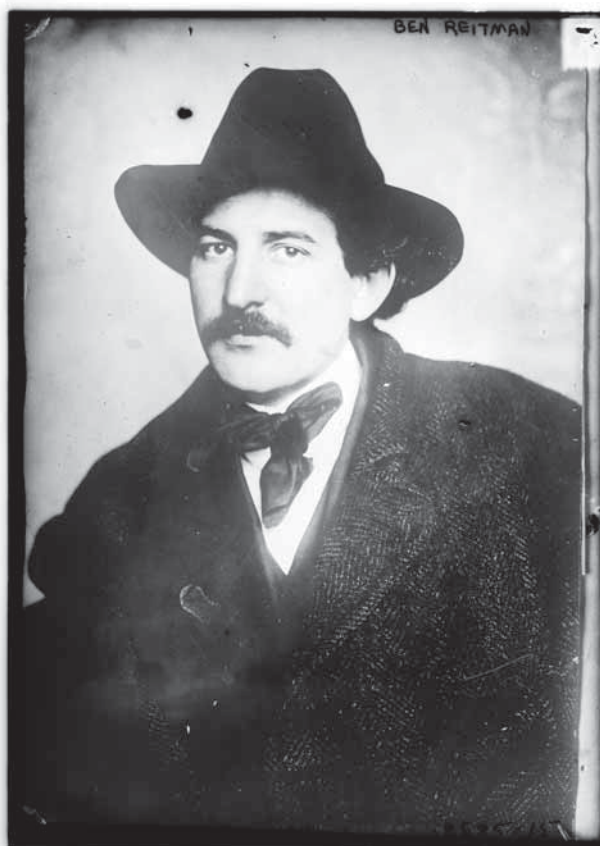
"Sóc americà d'origen, jueu de naixement, batejat d'adopció, professor i metge de professió, cosmopolita per elecció, socialista per inclinació, cèlebre per accident, captaire pel pes de vint anys d'experiència i reformador per inspiració"
Ben Reitman a Nels Anderson (1923)

La influència del món contracultural nord-americà i de les seves cultures urbanes -allò que, als noranta, alguns sociòlegs batejaren desafortunadament com a tribus- ha estat una constant a casa nostra. La darrera dècada, paral·lelament a la irrupció del *hipsterisme*, hi ha hagut una revifalla d'interès per allò *beatnik*: la generació literària que ecllosionà els anys cinquanta al voltant de personatges com Allen Ginsberg, Lawrence Ferlinghetti o William Burroughs. La reedició de llibres i textos per part d'algunes de les noves editorials que han anat sorgint des de l'inici de la crisi n'és una prova.

Ara, els *hipsters modernillos* emulen *beats*; abans, els alternatius *noranteros* emulaven *hippies*. Les últimes generacions de joves contraculturals més o menys sistèmics a Occident han intentat imitar l'univers estètic d'uns grups culturals que no eren precisament allò que semblaven. L'explosió *beat*, com la dels *hippies*, no deixava de ser la manifestació d'un malestar juvenil de classe mitjana. Hi havia, això sí, una baula perduda contracultural que *beats* i *hippies* somiaren replicar: l'*hobohèmia*, l'univers dels *hobos*, rodamons amb consciència col·lectiva que, des de l'últim terç del segle XIX fins a la Gran Depressió, travessaven els Estats Units viatjant de manera furtiva als trens de mercaderies. Aquest grup, híbrid de lumpenproletariat, aventurers, delinqüents comuns i pseudoactivistes socials, va arribar a representar el 5% de la població del país. Pepitas de Calabaza ens ho ha recordat amb l'edició de *Boxcar Bertha. Autobiografia d'una germana de la carretera*, de Ben Reitman, la millor radiografia d'aquest col·lectiu, una mena de retrat sociològic mitjançant la vida novel·lada de Bertha Thompson.

El doctor Reitman, company sentimental d'Emma Goldman, socialista llibertari, precursor d'estudis pioners sobre control

L'autor va ser company sentimental d'Emma Goldman i precursor d'estudis pioners sobre control de natalitat i prevenció de malalties venèries

de natalitat i prevenció de malalties venèries, fou -durant dècades- un personatge molt lligat amb la cultura *hobo*. Ningú com ell conegué la seva realitat com a autèntica *contrasocietat* amb els seus ritus i les seves lleis i institucions. Fou un pont entre dos mons que sovint arribaren a confondre's en un magma en què el revolucionari i el captaire es donaven la mà. No és debades que les *wobblies*, les militants del sindicat d'inspiració anarquista Industrial Workers of the World, molt combatiu fins a la Segona Guerra Mundial, acostumaven a ser *hobos* o ho havien estat. L'*hobohèmia* bastia un sistema de valors molt singular en què l'alliberament sexual, la justícia social i una visió antipuritana de la violència tenien un pes especial. Pura heterodòxia d'unes dones -poques, només el 10% del col·lectiu- i uns homes que recorrien el país fent feines precàries i intentant viure d'una altra manera.

De lectura a cops amena a cops més feixuga, el llibre de Reitman destaca precisament per això: més que una obra de nivell literari important, és un testimoni únic d'una galàxia de personatges i situacions que l'assistencialisme social dels anys trenta va fer desaparèixer. De fet, l'*hobohèmia*, construïda en contraposició al concepte WASP de família, desaparegué de les carreteres i els camps d'Amèrica al mateix temps que milers

El llibre és un testimoni únic d'una galàxia de personatges i situacions que l'assistencialisme social dels anys trenta va fer desaparèixer

d'unitats familiars, farcides de desesperació ben poc contracultural, sortien de les ciutats a l'encontre d'una vida digna. Podríem dir que *El raïm de la ira* de Steinbeck va matar els *hobos*. La novel·la, narrada per una protagonista inspirada en una dona real, fou la base perquè Martin Scorsese realitzés el seu segon llargmetratge: *El tren de Bertha*, de 1973. Poc en resta, dels *hobos*, avui, tret d'una certa presència a l'argot de carrer d'algunes zones del *mid-west* i de les grans urbs del nord, que arribà a generar un autèntic dialecte. I també romanen algunes aparicions escadusseres, però no menors, en alguns productes culturals, especialment cinematogràfics: qui no recorda fotografies de joves viatjant en trens com a polissons? ◀

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuidora llibertària
www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

Productos de la tierra

El portal de venda de productes dels PPCC
www.productesdelaterra.cat

COL·LECTIU RONDA

assessorament JURÍDIC a PERSONES i entitats d'economia SOCIAL
www.cronda.coop

SERVEI DE TAXI 620 20 91 20

de 18h a 06h • Barcelona

KOP DE MÀ

bar cooperatiu
c/riego, 4. sants

RESSENYES

La trobada orgànica

Joan Gener Barbany
@en_joan

Collage, multicapes i cert escapisme. Música que sembla brotar per les orelles de qui l'escolta. Repeticions, línies, traços, textures, barreges de folk, *free jazz*, pop, post-rock o psicodèlia. Seward, que fa ben poc ha publicat el seu segon disc *Second Two: Chapter Home* (Fohen, 2015), és una formació inclassificable, magnètica, atterradora, fascinant. Com el primer elapè però encara en més mesura, el seu segon treball no és apte per ser escoltat en qualsevol moment. És a dir: no us el poseu al cotxe quan aneu a la feina ni tampoc mentre intenteu endreçar el despatx de casa. Fet i refet, només val la pena si ho aparteu tot. I sobretot, si us deixeu endur per la curiositat d'escoltar-lo com qui rellegeix un poema una i altra vegada, mirant d'entendre què és allò que s'escapa. O com qui és capaç de quedar-se mirant fixament un cel sense núvols. Us pot semblar excèntric, però més aviat és deixar-se desbordar. Perquè hi ha música que, a banda de tècnica i execució, sembla que es pot mastegar, que escoltant-la hi pots entreveure un dis-

cur. En aquest cas, un discurs que se'n presenta com a infinit, que omple i no sembla gens gratuït.

Amb Seward, cal posar-s'hi, predisposar-s'hi. La seva proposta té quelcom d'amagatall, de refugi, d'autenticitat. Podríem dir que són ambientalistes, reconeixen que es deixen afectar per cada concert que fan, on les cançons mai no acaben de sonar igual. Vindria a ser allò de l'art en directe com una experiència única i irrepitible, que té en compte tant l'espai on es desenvolupa com les persones que en formen part. És l'antítesi de la cultura de consum massiva, ràpida i repetitiva: valora la trobada, singularitza cada posada en comú, se centra en l'evolució dels ritmes compartits. La seva música és orgànica i visceral. Per cert, no intenteu cercar el rastre digital del grup, perquè ha rebutjat les lògiques de l'autopromoció i de la disponibilitat permanent. Els seus membres s'ocupen només de fer música i deuen apostar pel boca-orella, pel periodisme cultural, pels concerts i, segurament, pel temps. ◀

CD

Seward

Títol: *Second Two: Chapter Home*

Segell: Foehn

Comentar la realitat a través de l'artifici

Ignasi Franch
@ignasifranch

Un dels trets distintius del cinema de Jafar Panahi és el seu sentit del joc, com barreja trets experimentals i crítica social. El fet d'haver estat empresonat per les seves simpaties vers l'oposició política iraniana no li ha robat l'esperit lúdic. Al contrari, ha incorporat aquestes vivències a les seves obres. La darrera, *Taxi Teherán*, és una peculiar comèdia-denúncia on, de nou, l'autor torna a interpretar-se ell mateix. A *Esto no es una película*, barrejava ficció i documental des de casa seva per defugir la prohibició governamental de filmar. En aquesta ocasió, puja a bord d'un taxi per, des del rol de conductor, oferir una mirada dinàmica del seu país.

El gust de Panahi pel temps narratiu continu, sense el-lipsis, ja marcava obres anteriors com *Off-side*. A *Taxi Teherán*, la idea de rodar clandestinament al plató mòbil d'un cotxe mitjançant càmeres instal·lades al vehicle agermana el cinema de resistència i l'impuls creatiu explorador. El resultat, d'alguna manera, inverteix el dispositiu visual de *La ronda* i altres clàssics que volien representar una societat a través del moviment: els enquadraments són

fixos i és el món el que es mou al voltant de la càmera. Un món acuradament escenificat on es fingeixen trobades casuals mentre s'insinua que tot és un artifici. El cineasta esdevingut taxista recull tota mena de personatges: un apologeta de la pena de mort, un venedor de còpies de films censurats, una advocada de dissidents... La intenció és comunicar, d'una manera estranyament tendra, elaborada però accessible, la sensació de viure en un Estat que asfixia. Ho fa, com l'Abbas Kiarostami primerenc, construint jocs de miralls i també donant veu a la mainada. Durant la narració, una noia explica les indicacions per dirigir una pel·lícula acceptable pel govern. Entre les pintoresques exigències censores, destaca la prohibició de retratar realitats desagradables. Sense tremendismes, Panahi es refereix a aquest Teheran que no es veu a les produccions oficialistes. I l'escalf humà de la seva crítica atenua un dels riscos de la proposta: que l'audiència occidental faci una lectura autocomplaent de l'entorn en què viu, tot encasellant l'Iran com el pitjor dels mons possibles. ◀

CINEMA

Taxi Teherán

Director i guionista: Jafar Panahi

Durada: 82 minuts

La **Directa** utilitza els serveis de **foli verd gràfiques**
C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

bodega **La Risa**
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARGA 81
VINI, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANALS
ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUOR-

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible
coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.lacitutinvisible.coop
www.coop57.coop

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA
Cídel Pl 25.Ribes.(Garrraf).Països Catalans
08810.Tlf:93 896 12 00.ger@mesvilaweb.com
...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

inDirecta

/ IGNACIO PÉREZ

“S’han encobert moltes morts causades per l’amiant”

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

El 30 de maig de 2003, després de fer-te unes proves, et van comunicar que tenies paquipleuritis, plaques a la pleura. Com ho vas contraure?

Havia estat exposat a l'amiant mentre treballava de soldador mecànic a l'empresa Fundición Flexic Nodular, situada a Iurreta (Biscaia). Utilitzava mànegues per refredar els forns coberts d'aquest mineral i treballava arreglant la uralita de la coberta. Això em va provocar paquipleuritis, una patologia que no estava reconeguda com a malaltia professional i, per tant, la mütua va guardar l'informe.

Què va passar aleshores?

Vaig continuar treballant fins que, el 2005, em van diagnosticar una pneumònia amb vessament de pleura, catalogada com a asbestosi. Allò va ser l'inici de la meua batalla per aconseguir la incapacitat permanent. Una demanda que, si bé l'Equip d'Avaluació d'Incapacitats de l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS) em va atorgar l'octubre de 2010, em va ser retirada després que la mütua interposés un recurs.

Per quin motiu ho va fer?

Segurament, com a represàlia. Vaig fer unes declaracions en què denunciava l'actitud mafiosa que hi ha darrere les mesures per evitar responsabilitats respecte a aquestes afectacions. De fet, qui em va denegar la incapacitat va ser un funcionari públic de l'Hospital de Cruces vinculat a Mutua. He guanyat quatre judicis a la mütua, amb qui he acabat de litigar després d'haver-me prejubilat. Ara, tinc la malaltia reconeguda, però no la incapacitat absoluta, que només puc sol·licitar si empijoro. M'ha fet la vida impossible.

On cal trobar l'origen d'aquest frau?

En l'Institut Nacional de la Seguretat Social, que es plega a les pressions de les mütues. En el meu cas, es va empassar els interessos de Mutua, el director de la qual era, alhora, president de la patronal Confebask. Què va passar? Que el representant de la meua empresa a Confebask va aconseguir el suport de la patronal perquè es retirés la meua incapacitat. Així de senzill.

És una pràctica habitual?

A molts afectats se'ls deneguen les prestacions, ja sigui perquè l'empresa per la qual treballaven ha tancat (com el cas de les siderúrgies del marge esquerre de Bilbao) o perquè el període per tramitar les denúncies prescriu. Així ha succeït amb molts familiars, a qui només es concedeix un any per reclamar els recàrrecs de prestació per danys i perjudicis en la mort dels seus parents. Com és natural, amb la situació de dol i la burocràcia, moltes no hi arriben a temps.

Les veus expertes assenyalen que els efectes del mineral poden durar fins al 2040. Tan agressiu és?

Fins i tot es pot allargar més perquè cada setmana ens arriba un cas de mitjana. I és un percentatge petit si tenim en compte les persones que ignoren l'origen de la seva malaltia. M'agradaria saber quantes morts per càncer de pulmó des dels anys 60 han estat provocades per l'amiant i no pel tabac. S'han encobert molts casos, la resistència a saber la veritat és evident. Si no, quin sentit té que alguns metges -que sabem que cobren de les mütues- testifiquin contra malalts que reclamen ser reconeguts com a afectats per l'amiant?

S'ha arribat a aquesta situació per desídia?

La responsabilitat és política, perquè el mesotelioma es va considerar una malaltia professional el 1978 i no va ser fins al 2002 que el mineral va ser prohibit a l'Estat espanyol. És incompreensible que es trigués tant quan ja es coneixien els seus efectes contaminants.

La demora s'explica per l'eficàcia i el cost tan baix del material?

Sens dubte; i encara en paguem les conseqüències. Hi ha tones de ciment i planxes amb amiant escampades per fàbriques, carreteres o instal·lacions esportives on juguen nens que continuen desprenent espores i partícules cancerígens. Fins i tot se n'han trobat als hospitals biscaïns de Cruces, Basurto o Galdakao. La sort, però, és que la nostra pressió fa que avui sigui més difícil ocultar aquest drama. ◀

Patxi Kortazar

Portaveu de l'Associació de Víctimes de l'Amiant d'Euskadi

Patxi Kortazar fa deu anys que pateix asbestosi, una afecció pulmonar provocada per l'amiant. A força d'inhalar la pols d'aquest mineral, que gràcies al seu potencial anti-tèrmic va ser utilitzat durant dècades per la construcció i altres activitats industrials, aquest soldador ha passat un calvari abans no se li ha reconegut la malaltia professional. Altres treballadors han tingut menys sort. Segons diversos estudis, l'exposició a l'amiant provoca, cada any, la mort de 107.000 persones arreu del món, víctimes de càncer de pulmó i mesoteliomes -un tumor molt agressiu-, mentre uns altres milers cursen malalties com la que pateix Kortazar. Als seus 61 anys i passada la batalla judicial, el portaveu de l'Associació de Víctimes de l'Amiant d'Euskadi (ASVIAMIE) continua denunciant els interessos que s'amaguen darrere les mütues i les empreses vinculades a l'ús del polèmic mineral, que han deixat famílies senceres sense el dret de saber la veritat d'aquesta xacra tan lesiva per a la salut i el medi ambient.